

ÁLMAIM

APRÓ TÖRTÉNETEK
ÉS ELBESZÉLÉSEK

IRTA

JÁRDÁNHÁZI KOVÁCS LAJOS
CSANÁDEGYHÁZMEGYEI ÁLDOZÁR

SZEGED 1902
NYOMATOTT ENGEL LAJOSNÁL

ÁLMAIM

APRÓ TÖRTÉNETEK
ÉS ELBESZÉLÉSEK

IRTA

JÁRDÁNHÁZI KOVÁCS LAJOS
CSANÁDEGYHÁZMEGYEI ÁLDOZÁR

SZEGED 1902
NYOMATOTT ENGEL LAJOSNÁL

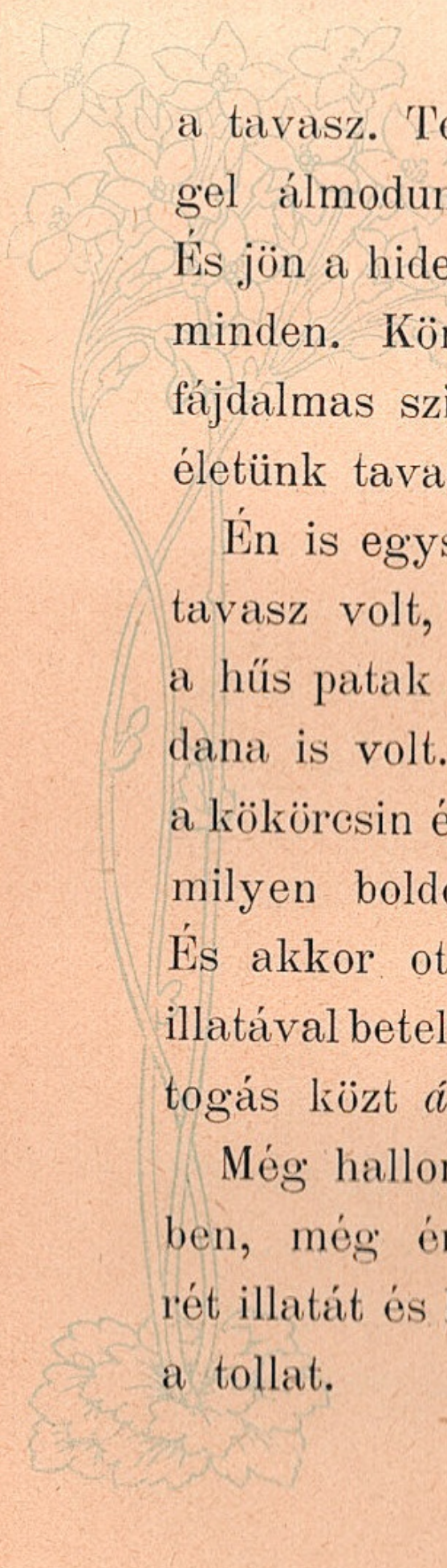
Előszó.

És zörög a haraszt. Lehullott a fák levele. A fecske is szebb hazába költözött. A gólya is itt hagyott és hideg van oda kint. Itt pedig belül, a hol szívünk van, fájdalmas húr zendül meg. Siratjuk a tavaszt. Rágondolunk a verőfényes édes tavaszi reggelre, mikor a kis dalos madár ott a jegenyefán füttyölt édesen.

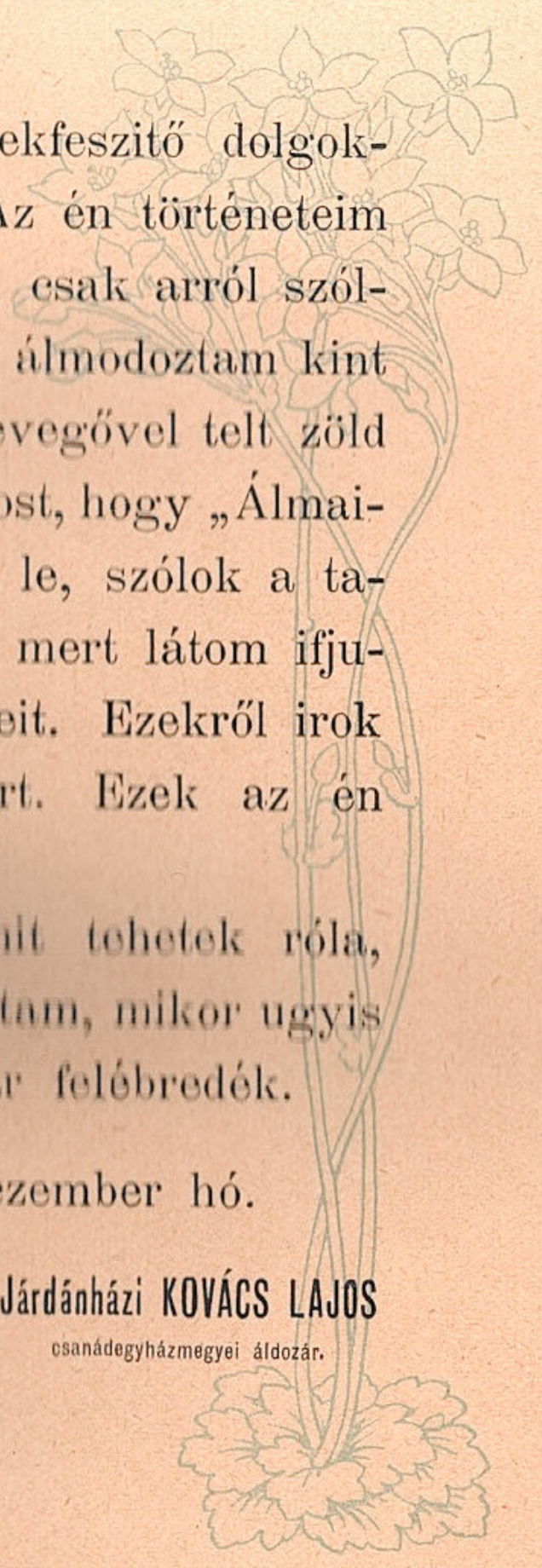
Mikor volt? Régen... régen. Meg aztán a mi életünk is olyan, mint az évszak. Itt

a tavasz. Telve reménységgel álmodunk boldogságot. És jön a hideg tél. Letarolva minden. Könnyes szemmel, fájdalmas szívvel gondolunk életünk tavaszára.

Én is egyszer. Mikor még tavasz volt, álmodtam. Ott a hűs patak mellett. Madárdana is volt. Szépen nyilott a kökörcsin és azt gondoltam, milyen boldog vagyok én. És akkor ott a nyiló ibolya illatával betelve, fülmile csatogás közt *álmodtam*.

Még hallom a dalt fülemben, még érzem a pázsitos rét illatát és kezembe vevém a tollat.

Nem érdekfeszítő dolgokról írok. Az én történeteim egyszerűek, csak arról szólnak, a mit álmodoztam kint a tavaszi levegővel telt zöld réten. És most, hogy „Álmaimat” írom le, szólok a tavaszról is, mert látom ifjúságom képeit. Ezekről írok egy-két sort. Ezek az én Álmaim.

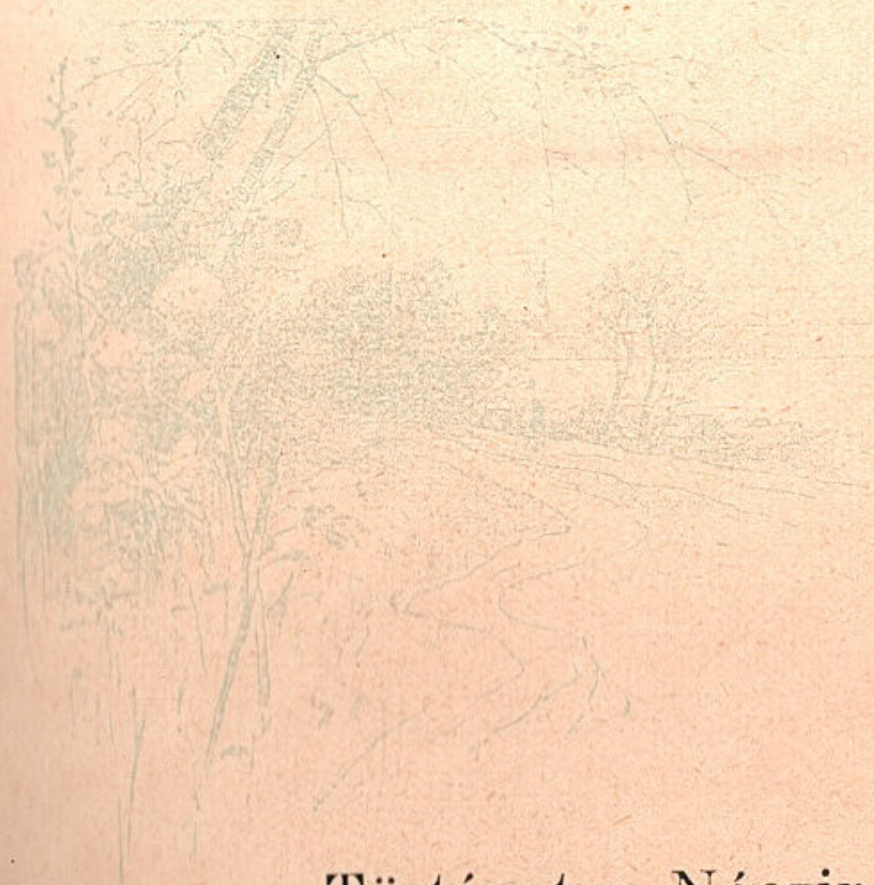
De hát mit tehetek róla, hogy álmodtam, mikor ugyanis olyan hamar felébredék.

1901. deczember hó.

Járdánházi KOVÁCS LAJOS

csanádegyházmegyei áldozár.

Történet a Nácziról és
Idáról.

Már megint itt van a tavasz.
Az én ablakom előtt is virág-
zanak a fák. A madarak is el-
jönnek. És a veréb is csiripel.
Ah, a tavasz az én időm. Csak
a szívem, az tél. Körül a fagyos
burok és nem olvasztja föl a
hársfa illata, a mi betódul a kis
szobámba. Meg aztán szól a kis
harang is. Temetni . . . temetni.
Mikor én már ugyis eltemettem
mindent. És most mindez, a friss
levelek susogása, a kis veréb
csiripelése, a harang csöngése,
mind azt mondják: tavasz van.

És itt van a baj. Mert tavasszal még jobban fáj itt belül valami. Így irunk aztán apró kis történetet a Nácziról és Idáról.

Teremtette! Négy óra elmúlt és Iduska még nincs itthon. Így az öreg Szabó bácsi. A szomszéd ur. Igaz. Szabó bácsi itt lakik mellettünk és szép kis boltja van, amolyan vegyeskereskedés. És nagy a szemöldöke. Hosszuak a kezei. Folyton kiáltja: Ááá szolgája. Mivel szolgálhat Szabó bácsi? Köszönöm, köszönöm. Megelégedten dörzsöli kezeit. Szóval üzlet-ember. Igazi üzlet-ember, dörmögi a szomszéd szobából a virágos ablak mögül Szabó néni.

De már négy óra elmúlt és Szabó bácsi duruzsol . . .

Ida, a mi kis Idánk, itt lakik Szabóéknál. Hegyrül-végrül ro-

konok. Most kosztón van itt és a negyedik polgárit járja.

— Elmult négy óra és még nines hon, ismétli Szabó néni, kinézvén a virágos ablakon. A kötötük szomoruan mozognak ujjai között.

— Vajjon csak nem esett baja? Így az öreg Szabó-pár. De most jön a vevő. És Szabó bácsi fűrgén szalad az üzletbe . . .

— Kávé, igen kérem, kávé. A legjobból. Tessék. Köszönöm, köszönöm, alászolgája!

Így a jó üzlet-ember a Náncsi cselédhez, aki kávét visz Udvardyékhoz.

Most mosolyog az ég. Illatozik az ákácza és a kis ibolyák bólintgatnak az ablakból. Édesen szól a kis veréb csip . . . csip.

Mert kint, a hogy a rügyek fa-

kadnak, szelid vadgalamb bűgása hallik. És a kis Ida, a pajkos Ida, szomoruan ballag.

Könyeit törülgeti, a mint a levelet olvassa. Mert mi lesz ő vele? És Náczi, az Udvardyék Náczija meg fog utána halni. Talán meg is öli magát. Oh, hát miért is nem jön a halál? Mert a levél azt írja, hogy most már elég a tanulásból és jöjjön azonnal haza az Ida, a kis pajkos Ida. Pedig minden azt mondja, azt susogja: Kis Ida, kis pajkos Ida, ne hagyj el. És kiváltképen Udvardyék feketeszemű Náczija.

Még csak egy nap. Kint a természet még mindig éled. Zöld a fű és pázsittal van bevonva a mi kis hegyoldalunk.

Ott a hegyoldalon egy padocs-kán ült Náczi és Ida.

— Miért hagy el, Ida? Sóhajt a kis Náci. Szemei könnyel telnek meg és boszut eszköszik a szülői zsarnokságnak. Kezüket egymáséba teszik és sirnak tovább . . . a hegyoldalon a padocsán ülve a kis pajkos Ida és Udvardyék feketeszemű Náczija. Alattuk a kis forrás csobog, locsog és minden olyan pajzán, olyan jókedvű. Pedig ők olyan boldogtalanok.

Azután elmulik a válás is. Az este is beköszönt. Ah! Náci és a kis pajkos Ida telesirják vánkosukat az első csalódás, az első fájdalom könnyeivel. Itt a baj. Mit használ a madár dana, mit az ákácdfa illata, ha a szívük fáj, ha a szemük könnyes.

* * *

És peregnek a napok. Eljön még egy tavasz. Még egy másik is és így tovább . . . Szabó bácsi még mindig itt van a sarkon mellettünk. Az új boltos ott által-ellenben nem csal el senkit Szabó bácsitól. Mert hát, kérem, fő a pontos kiszolgálás. Így a Szabó bácsi élete párjához, magyarázván neki az üzletkötés titkait.

De mi ez? Milyen szokatlan zaj Szabóéknál? Igaz a. Tegnap vendégek érkeztek. Az Ida, a szép asszony, a ki kosztos volt Szabóéknál és egyszer egy tavaszi délután bánatát, fájdalmát sirta el a hegyoldali kis padon az Udvardyék feketeszemű Ná-czijának a patak csobogása, ibolyaillat és madáresicsergés közt. Milyen sok gyerek! Ida, a kis

polgárista, asszony lett és most
eljött látogatni a régi rokonokat
s már gyermekei is vannak. Hja!
Ilyen az élet.

És most kopogás hallszik kint
a ház előtt. Az iskolából jönnek
a fiúk. Delet üt az óra és együtt
jön két fiával Szabóék előtt Náczi.

És töpreng. No, no, mi ütött itt
be. De nagy hangon van az öreg.

És beköszönt a boltba, a hol Ida
beszélget az öreg Szabó bácsi-
val. Megpillantja az asszonykát
és a sok gyereket. Ahá! Vendégei
vannak, dörmögi a Náczi. De
sietni kell, mert várja otthon az
ebéd és a gyerekeknek is korán
kell menni az iskolába. Így, így . . .
ki gondolta volna. Ott a kis pa-
don, a hegyoldalon, a mint csiri-
pelt a veréb csip . . . csip! . . .

História
a telekkönyvvezetőék
Irénekéről.

Ki gondolta volna. Ki gondolta volna, hogy ez is megtörténjék? No nézzen oda, nagysád. Látja? Így Légrádyné özvegy Sándor Györgynéhez. Mert nálunk majális van.

Alig hogy fakadnak a fák rügyei, kisüt a nap. És ott a sarkon megjelenik Zsuzsi, az öreg Zsuzsi. Ibolyát tart a tálczában és kínálja:

— Tessék, tessék, két krajczár egy csokorka.

A napsugár is előjött. A sarkon egypár fiatalember álldogál.

— És Zsuzsi, az öreg Zsuzsi is mosolyog a napsugárral.

És most jön a história. Mert majális lesz. Édes szép majális. A fák lombjaikkal integetnek barátságosan. Madárdana . . . Csalogánydal . . . Ah, mi édes kint a szabad természet.

És leolvad a téli hóval együtt az emberek szivéről is a fagy. A rideg burok. Megnyilnak az erszények, a mint a méltóságos grófné, a jótékony nőegylet elnöknője, Kárász József ügyvéd feleségével megpumpolni járja a közönséget. És Kárászné? Hogyne lenne büszke, mikor a szép fogaton együtt ülve a grófnéval, hátraveti a fejét. Hja, hja, őt választotta ki a [méltóságos asszony, hogy együtt rendezzék a majálist.

De már szól a zene és kezdődik a táncz. Amott a szögletben

reszketve ül Irénke. — Most van először mulatságon, pedig már tizenhét éves elmúlt. Meny-nyit kérte szülőit, míg végre engedtek!

Mert hisz tavasz van és a majális még nem bál. Így Irénke atyja, ki telekkönyvvezető és pontos ember. Szeret dohányozni és folyton mondja, ha gróf lennék, akkor is csak portorikót szívnék. És a mama? Azt Irénke végre is bevette.

Mert a dologban nem a legérdekesebb a tavaszi levegő, sem maga a majális, hanem az a barna fiatalember, a ki Kárász Elzának teszi a szépet. Már egy év óta. Pedig egyszer, holdvilágos nyári este a kis kertben Irénke és Dezső kézt-kézbe tartottak.

De azóta hullott a levél, mult a nyár és Dezső a nagylábon élő Kárász Elza udvarlója lett.

No igaz, hiszen Kárászékről is akarok valamit mondani. — A Kárászek Elzájáról, aki racscsolt és a grófnét utánozta. És hogyan járt? A kezeit rángatta. Mert a grófné is így. Kevély is volt és büszke. Hangadó a városkában és nem állott szóba egy kishivatalnok leányával, a kis szösze Irénkével.

És a négyes alatt történt, hogy Dezső ránézett Irénkére. És a kezét is megfogta. — Zavardottak lettek mindketten. — A négyes megakadt, mert Irénke és Dezső összetévesztették.

De most jön Elza, a Kárászek racscsoló Elzája. És mérge. Szól.

— Miért jön mindenki a mu-

latságra, a ki talán maga is rá-szorulna a jótékonyságra.

Igy a kevély Elza a Dezsőhöz. És Irénke sirva fakadt. Dezső pedig helyre vezette.

Aztán . . . Aztán . . . Meg-oldódtak a nyelvek, a mint Dezső folyton csak Irénkének udva-rolt . . . Hja, tavaszi estén történt. Lágy muzsika hangjánál olvado-zik a szív és a tücsök is muzsi-kál szépen.

* * *

A kis kertben pedig rend van. A zöldlevelű hajnalka befutja a lugast. És az ibolyának is van ágya. A kis kertben szorgalma-san dolgozik Irénke.

Im csöng a kis kapunál a csöngő és vidáman szalad Irénke kaput nyitni az apukának . . .

De mily nagy az ámulat.

Pedig dél van és ilyenkor a pontos hivatalnok megjön. Ez pedig Dezső, a ki csak nemrég szintén tavasszal is itt járt. De azóta elment. És most ismét visszatért a zöldlevelű hajnalkával befuttatott kis lugasba. Mert a tavasz, a rügyfakasztó tavasz visszahozta őt.

Most már azóta együtt öntözi a virágot Dezső és a telekkönyvvezetőék Irénkéje. — Mig eljön az ősz. És ősszel elrepül a daru. A fecske is utra kél. A zöldlevelű hajnalka is hullni kezd a lugasról. Költözködik Irénke is és Dezső, a boldog Dezső csókolgatja menyasszonyának puha kis kezét.

A két asszony.

És cseng a templom ezüstszavu kis harangja. Temetési menettel találkoztam. Egy szomorú özvegy anya kíséri egyetlen kis fiúskáját a virágos temetőbe. Az aranyhaju, égszemű fiúcska pedig mozdulatlanul fekszik a koporsóban. Mert ő nem tudja, hogy milyen fájdalma lehet annak a bús asszonynak, a ki könnyeit törülgetve kíséri az ő kis fiát a hűvös őszi délután.

Még mindig szól a kis harang, kling . . . klang. Az utca népe pedig bámulja a kis halottas kocsit, a mely egy szép álmát, ter-

vét és boldogságát viszi sirba a bánatos édes anyának.

Mikor behantolták a kis halottat, a szegény anya nem akart távozni a hideg sirtól. Ugy vitték el a rokonok erővel. Ezt a bánatos anyát mindennap látom. És megjelenésében van valami lélekemelő, valami magasztos ihletség, a jó Isten akaratában való megnyugvás. Mindennap eljár a templomba és leborul a Fájdalmas Szűz oltára előtt és elmondja neki bánatát, keservét, megnyugodva tér haza és nem zugolódik az Ur akarata ellen.

Fiat voluntas tua! Legyen meg a Te akaratod! És bent a komoly templom hangulatos boltívei alatt találkozott a két asszony. A bús özvegy, a ki egyetlen gyermekéért, szőke fürtü kis

fiáért jött imádkozni és a gazdag
selyemruhás úrnő, a kinek a
fia élt.

Az egyik a megholtért imád-
kozott, a másik az élőért siratta.

* * *

Im, hogy estére kél az idő, ki-
gyulnak a villamos lámpák és
élénkül a pogány világváros.
Hivja, csábitja a kávéházak bő-
dítő füstje és zaja az ő publi-
kumát.

A kis separében pedig folyik
a játék. Erősen. Szenvedélyesen.
Egész csomó bankó hever az asz-
talon és csak a halk, szenvedély-
től reszkető sóhajokról, meg a
kezek gyors mozdulatairól lehet
megtudni, hogy itt élet van.

Bordossy Ferencz ma állan-
dóan veszít. Éppen az utolsó ban-
kót teszi fel egy lapra és hall-

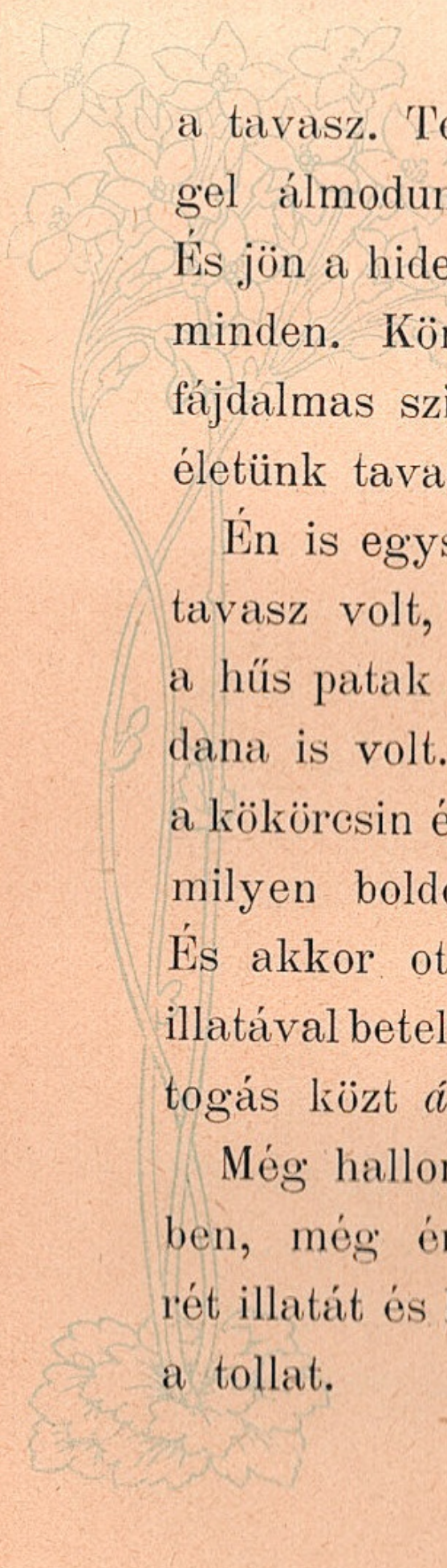
Előszó.

És zörög a haraszt. Lehullott a fák levele. A fecske is szebb hazába költözött. A gólya is itt hagyott és hideg van oda kint. Itt pedig belül, a hol szívünk van, fájdalmas húr zendül meg. Siratjuk a tavaszt. Rágondolunk a verőfényes édes tavaszi reggelre, mikor a kis dalos madár ott a jegenyefán füttyölt édesen.

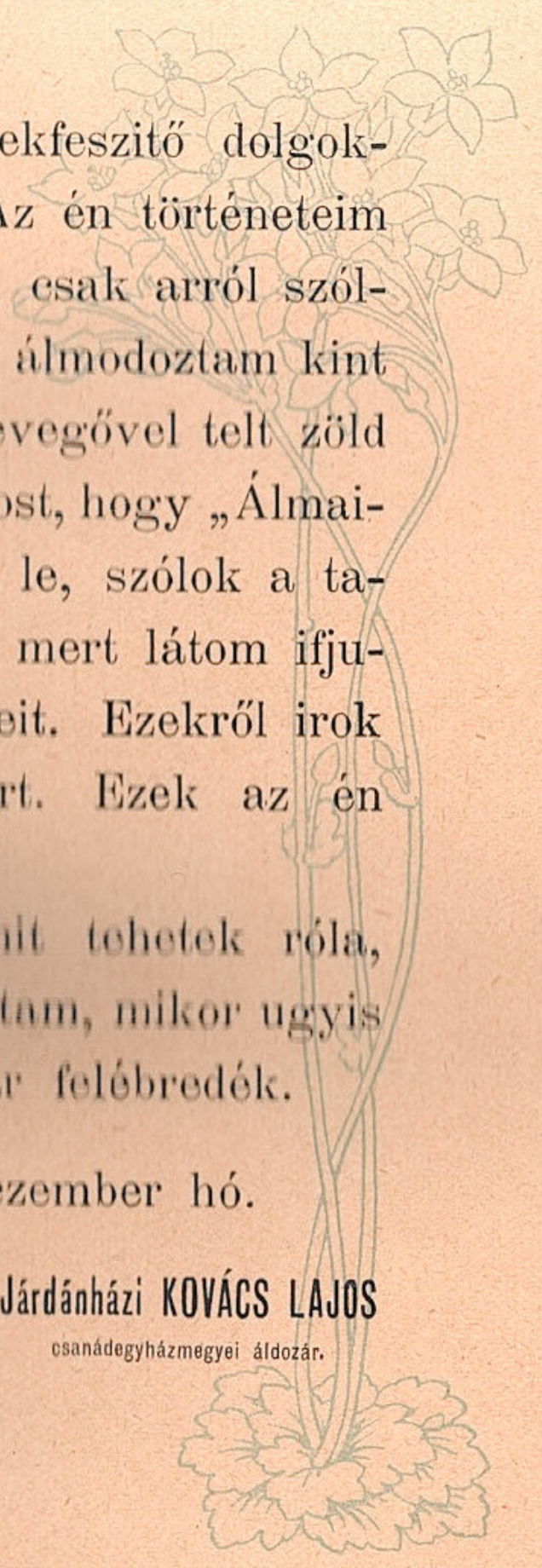
Mikor volt? Régen... régen. Meg aztán a mi életünk is olyan, mint az évszak. Itt

a tavasz. Telve reménységgel álmodunk boldogságot. És jön a hideg tél. Letarolva minden. Könnyes szemmel, fájdalmas szívvel gondolunk életünk tavaszára.

Én is egyszer. Mikor még tavasz volt, álmodtam. Ott a hűs patak mellett. Madárdana is volt. Szépen nyilott a kökörcsin és azt gondoltam, milyen boldog vagyok én. És akkor ott a nyiló ibolya illatával betelve, fülmile csatogás közt *álmodtam*.

Még hallom a dalt fülemben, még érzem a pázsitos rét illatát és kezembe vevém a tollat.

Nem érdekfeszítő dolgokról írok. Az én történeteim egyszerűek, csak arról szólnak, a mit álmodoztam kint a tavaszi levegővel telt zöld réten. És most, hogy „Álmaimat” írom le, szólok a tavaszról is, mert látom ifjúságom képeit. Ezekről írok egy-két sort. Ezek az én Álmaim.

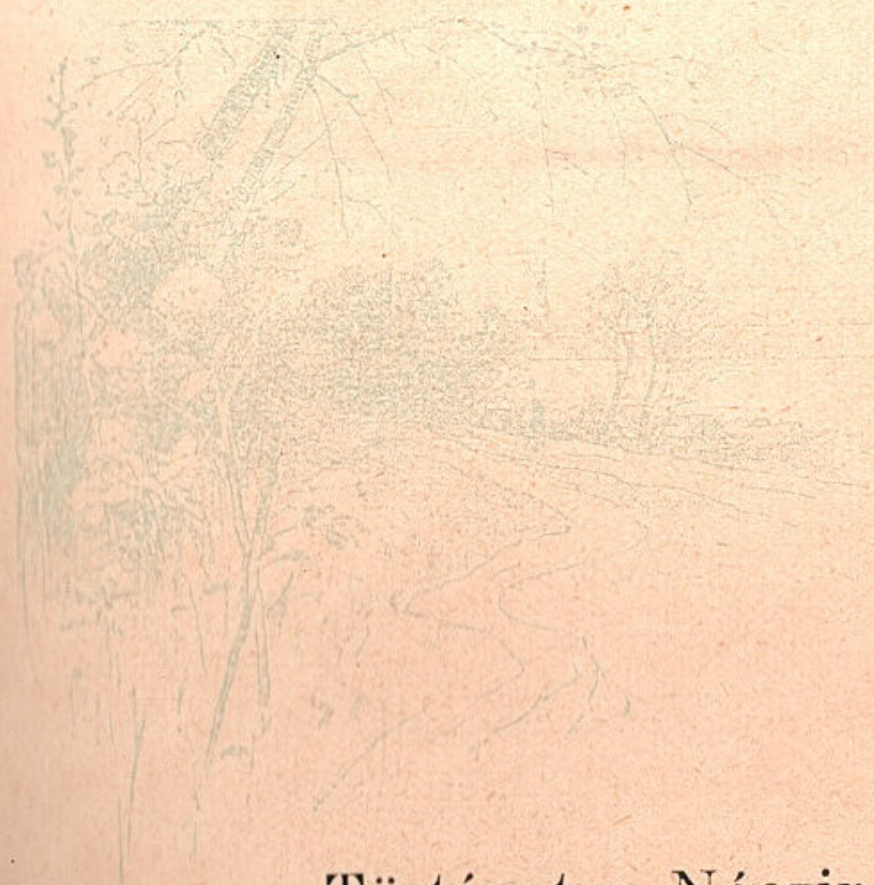
De hát mit tehetek róla, hogy álmodtam, mikor ugyanis olyan hamar felébredék.

1901. deczember hó.

Járdánházi KOVÁCS LAJOS

csanádegyházmegyei áldozár.

Történet a Nácziról és
Idáról.

Már megint itt van a tavasz.
Az én ablakom előtt is virág-
zanak a fák. A madarak is el-
jönnek. És a veréb is csiripel.
Ah, a tavasz az én időm. Csak
a szívem, az tél. Körül a fagyos
burok és nem olvasztja föl a
hársfa illata, a mi betódul a kis
szobámba. Meg aztán szól a kis
harang is. Temetni . . . temetni.
Mikor én már ugyis eltemettem
mindent. És most mindez, a friss
levelek susogása, a kis veréb
csiripelése, a harang csöngése,
mind azt mondják: tavasz van.

És itt van a baj. Mert tavasszal még jobban fáj itt belül valami. Így irunk aztán apró kis történetet a Nácziról és Idáról.

Teremtette! Négy óra elmúlt és Iduska még nincs itthon. Így az öreg Szabó bácsi. A szomszéd ur. Igaz. Szabó bácsi itt lakik mellettünk és szép kis boltja van, amolyan vegyeskereskedés. És nagy a szemöldöke. Hosszuak a kezei. Folyton kiáltja: Ááá szolgája. Mivel szolgálhat Szabó bácsi? Köszönöm, köszönöm. Megelégedten dörzsöli kezeit. Szóval üzlet-ember. Igazi üzlet-ember, dörmögi a szomszéd szobából a virágos ablak mögül Szabó néni.

De már négy óra elmúlt és Szabó bácsi duruzsol . . .

Ida, a mi kis Idánk, itt lakik Szabóéknál. Hegyrül-végrül ro-

konok. Most kosztón van itt és a negyedik polgárit járja.

— Elmult négy óra és még nines hon, ismétli Szabó néni, kinézvén a virágos ablakon. A kötötük szomoruan mozognak ujjai között.

— Vajjon csak nem esett baja? Így az öreg Szabó-pár. De most jön a vevő. És Szabó bácsi fűrgén szalad az üzletbe . . .

— Kávé, igen kérem, kávé. A legjobból. Tessék. Köszönöm, köszönöm, alászolgája!

Így a jó üzlet-ember a Náncsi cselédhez, aki kávét visz Udvardyékhoz.

Most mosolyog az ég. Illatozik az ákácza és a kis ibolyák bólintgatnak az ablakból. Édesen szól a kis veréb csip . . . csip.

Mert kint, a hogy a rügyek fa-

kadnak, szelid vadgalamb bűgása hallik. És a kis Ida, a pajkos Ida, szomoruan ballag.

Könyeit törülgeti, a mint a levelet olvassa. Mert mi lesz ő vele? És Náczi, az Udvardyék Náczija meg fog utána halni. Talán meg is öli magát. Oh, hát miért is nem jön a halál? Mert a levél azt írja, hogy most már elég a tanulásból és jöjjön azonnal haza az Ida, a kis pajkos Ida. Pedig minden azt mondja, azt susogja: Kis Ida, kis pajkos Ida, ne hagyj el. És kiváltképen Udvardyék feketeszemű Náczija.

Még csak egy nap. Kint a természet még mindig éled. Zöld a fű és pázsittal van bevonva a mi kis hegyoldalunk.

Ott a hegyoldalon egy padocs-kán ült Náczi és Ida.

— Miért hagy el, Ida? Sóhajt a kis Náci. Szemei könnyel telnek meg és boszut eszköszik a szülői zsarnokságnak. Kezüket egymáséba teszik és sirnak tovább . . . a hegyoldalon a padocsán ülve a kis pajkos Ida és Udvardyék feketeszemű Náczi. Alattuk a kis forrás csobog, locsog és minden olyan pajzán, olyan jókedvű. Pedig ők olyan boldogtalanok.

Azután elmulik a válás is. Az este is beköszönt. Ah! Náci és a kis pajkos Ida telesirják vánkosukat az első csalódás, az első fájdalom könnyeivel. Itt a baj. Mit használ a madár dana, mit az ákácdfa illata, ha a szívük fáj, ha a szemük könnyes.

* * *

És peregnek a napok. Eljön még egy tavasz. Még egy másik is és így tovább . . . Szabó bácsi még mindig itt van a sarkon mellettünk. Az új boltos ott általában nem csal el senkit Szabó bácsitól. Mert hát, kérem, fő a pontos kiszolgálás. Így a Szabó bácsi élete párjához, magyarázván neki az üzletkötés titkait.

De mi ez? Milyen szokatlan zaj Szabóéknál? Igaz a. Tegnap vendégek érkeztek. Az Ida, a szép asszony, a ki kosztos volt Szabóéknál és egyszer egy tavaszi délután bánatát, fájdalmát sirta el a hegyoldali kis padon az Udvardyék feketeszemű Náczijának a patak csobogása, ibolyaillat és madáresicsergés közt. Milyen sok gyerek! Ida, a kis

polgárista, asszony lett és most
eljött látogatni a régi rokonokat
s már gyermekei is vannak. Hja!
Ilyen az élet.

És most kopogás hallszik kint
a ház előtt. Az iskolából jönnek
a fiúk. Delet üt az óra és együtt
jön két fiával Szabóék előtt Náczi.

És töpreng. No, no, mi ütött itt
be. De nagy hangon van az öreg.

És beköszönt a boltba, a hol Ida
beszélget az öreg Szabó bácsi-
val. Megpillantja az asszonykát
és a sok gyereket. Ahá! Vendégei
vannak, dörmögi a Náczi. De
sietni kell, mert várja otthon az
ebéd és a gyerekeknek is korán
kell menni az iskolába. Így, így . . .
ki gondolta volna. Ott a kis pa-
don, a hegyoldalon, a mint csiri-
pelt a veréb csip . . . csip! . . .

História
a telekkönyvvezetőék
Irénekéről.

Ki gondolta volna. Ki gondolta volna, hogy ez is megtörténjék? No nézzen oda, nagysád. Látja? Így Légrádyné özvegy Sándor Györgynéhez. Mert nálunk majális van.

Alig hogy fakadnak a fák rügyei, kisüt a nap. És ott a sarkon megjelenik Zsuzsi, az öreg Zsuzsi. Ibolyát tart a tálczában és kínálja:

— Tessék, tessék, két krajczár egy csokorka.

A napsugár is előjött. A sarkon egypár fiatalember álldogál.

— És Zsuzsi, az öreg Zsuzsi is mosolyog a napsugárral.

És most jön a história. Mert majális lesz. Édes szép majális. A fák lombjaikkal integetnek barátságosan. Madárdana . . . Csalogánydal . . . Ah, mi édes kint a szabad természet.

És leolvad a téli hóval együtt az emberek szivéről is a fagy. A rideg burok. Megnyilnak az erszények, a mint a méltóságos grófné, a jótékony nőegylet elnöknője, Kárász József ügyvéd feleségével megpumpolni járja a közönséget. És Kárászné? Hogyne lenne büszke, mikor a szép fogaton együtt ülve a grófnéval, hátraveti a fejét. Hja, hja, őt választotta ki a [méltóságos asszony, hogy együtt rendezzék a majálist.

De már szól a zene és kezdődik a táncz. Amott a szögletben

reszketve ül Irénke. — Most van először mulatságon, pedig már tizenhét éves elmúlt. Meny-nyit kérte szülőit, míg végre engedtek!

Mert hisz tavasz van és a majális még nem bál. Így Irénke atyja, ki telekkönyvvezető és pontos ember. Szeret dohányozni és folyton mondja, ha gróf lennék, akkor is csak portorikót szívnék. És a mama? Azt Irénke végre is bevette.

Mert a dologban nem a legérdekesebb a tavaszi levegő, sem maga a majális, hanem az a barna fiatalember, a ki Kárász Elzának teszi a szépet. Már egy év óta. Pedig egyszer, holdvilágos nyári este a kis kertben Irénke és Dezső kézt-kézbe tartottak.

De azóta hullott a levél, mult a nyár és Dezső a nagylábon élő Kárász Elza udvarlója lett.

No igaz, hiszen Kárászékről is akarok valamit mondani. — A Kárászek Elzájáról, aki racscsolt és a grófnét utánozta. És hogyan járt? A kezeit rángatta. Mert a grófné is így. Kevély is volt és büszke. Hangadó a városkában és nem állott szóba egy kishivatalnok leányával, a kis szösze Irénkével.

És a négyes alatt történt, hogy Dezső ránézett Irénkére. És a kezét is megfogta. — Zavardottak lettek mindketten. — A négyes megakadt, mert Irénke és Dezső összetévesztették.

De most jön Elza, a Kárászek racscsoló Elzája. És mérge. Szól.

— Miért jön mindenki a mu-

Pedig dél van és ilyenkor a pontos hivatalnok megjön. Ez pedig Dezső, a ki csak nemrég szintén tavasszal is itt járt. De azóta elment. És most ismét visszatért a zöldlevelű hajnalkával befuttatott kis lugasba. Mert a tavasz, a rügyfakasztó tavasz visszahozta őt.

Most már azóta együtt öntözi a virágot Dezső és a telekkönyvvezetőék Irénkéje. — Mig eljön az ősz. És ősszel elrepül a daru. A fecske is utra kél. A zöldlevelű hajnalka is hullni kezd a lugasról. Költözködik Irénke is és Dezső, a boldog Dezső csókolgatja menyasszonyának puha kis kezét.

A két asszony.

És cseng a templom ezüstszavu kis harangja. Temetési menettel találkoztam. Egy szomorú özvegy anya kíséri egyetlen kis fiúskáját a virágos temetőbe. Az aranyhaju, égszemű fiúcska pedig mozdulatlanul fekszik a koporsóban. Mert ő nem tudja, hogy milyen fájdalma lehet annak a bús asszonynak, a ki könnyeit törülgetve kíséri az ő kis fiát a hűvös őszi délután.

Még mindig szól a kis harang, kling . . . klang. Az utca népe pedig bámulja a kis halottas kocsit, a mely egy szép álmát, ter-

vét és boldogságát viszi sirba a bánatos édes anyának.

Mikor behantolták a kis halottat, a szegény anya nem akart távozni a hideg sirtól. Ugy vitték el a rokonok erővel. Ezt a bánatos anyát mindennap látom. És megjelenésében van valami lélekemelő, valami magasztos ihletség, a jó Isten akaratában való megnyugvás. Mindennap eljár a templomba és leborul a Fájdalmas Szűz oltára előtt és elmondja neki bánatát, keservét, megnyugodva tér haza és nem zugolódik az Ur akarata ellen.

Fiat voluntas tua! Legyen meg a Te akaratod! És bent a komoly templom hangulatos boltívei alatt találkozott a két aszszony. A bús özvegy, a ki egyetlen gyermekéért, szőke fürtü kis

fiáért jött imádkozni és a gazdag
selyemruhás úrnő, a kinek a
fia élt.

Az egyik a megholtért imád-
kozott, a másik az élőért siratta.

* * *

Im, hogy estére kél az idő, ki-
gyulnak a villamos lámpák és
élénkül a pogány világváros.
Hivja, csábitja a kávéházak bő-
dítő füstje és zaja az ő publi-
kumát.

A kis separében pedig folyik
a játék. Erősen. Szenvedélyesen.
Egész csomó bankó hever az asz-
talon és csak a halk, szenvedély-
től reszkető sóhajokról, meg a
kezek gyors mozdulatairól lehet
megtudni, hogy itt élet van.

Bordossy Ferencz ma állan-
dóan veszít. Éppen az utolsó ban-
kót teszi fel egy lapra és hall-

latságra, a ki talán maga is rá-szorulna a jótékonyságra.

Igy a kevély Elza a Dezsőhöz. És Irénke sirva fakadt. Dezső pedig helyre vezette.

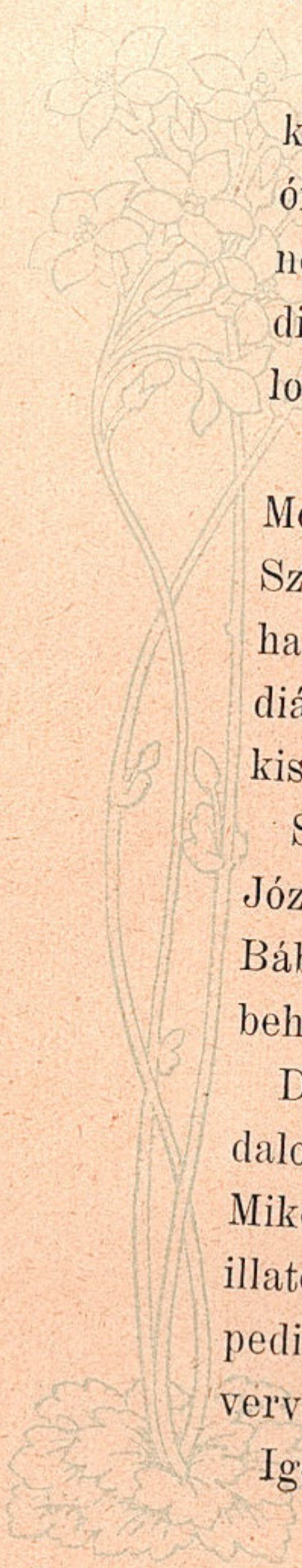
Aztán . . . Aztán . . . Meg-oldódtak a nyelvek, a mint Dezső folyton csak Irénkének udva-rolt . . . Hja, tavaszi estén történt. Lágy muzsika hangjánál olvado-zik a szív és a tücsök is muzsi-kál szépen.

* * *

A kis kertben pedig rend van. A zöldlevelű hajnalka befutja a lugast. És az ibolyának is van ágya. A kis kertben szorgalma-san dolgozik Irénke.

Im csöng a kis kapunál a csöngő és vidáman szalad Irénke kaput nyitni az apukának . . .

De mily nagy az ámulat.

kor adja be a kávé? Már négy óra. A fiúk mindjárt itthon lesznek. Oh én Istenem, maga mindig csak nevet, mindig csak dalol.

Igy Törökné, a kosztadóné. Mert Törökné diákokat tartott. Szegény volt. Férje a mult télen halt el s abból élt, a mit egy-két diák tartása hozott. No meg a kis nyugdíj.

Sebesen mentünk a szobánkba, Józsi és én, Törökné kosztosai. Babi, a dalos Babi már ekkor behozta a kávé.

De eh! Miért beszélek én a dalos Bábiról? Miért Töröknéről? Mikor tavasz van és a hársfák illatoznak. Itt a füzesek alatt pedig álmodhatom álmaimat, heverve a puha réten.

Igen, lent a füzesek alatt. Oh

én Istenem, ez is megtörtént?
Vagy tán álmodtam a pázsitos
füvön?

Sebesen jártam könyvemmel a
kezemben. Tanultam . . . Akkor
volt. Igen. Gimnázista voltam,
telve reménynyel és szívvvel. De
mit tehettem róla. Olyan ábrán-
dos fiú lehettem, a ki házasodni
akar.

De előbb elmondok egyet-mást
a Kárászékról, a kik laktak a gát
mellett fehérre meszelt, torná-
czos házban.

Kárász bácsi jó ember volt.
Okos is. Többször mondta:

— Öcsém, ha meg nem háza-
sodom, ma püspök vagyok. Igen.
Mert pap akartam lenni s most
püspök vagyok. No nem igaz-e?
Hehehe. Püspök. Vigyázz öcsém
a szivedre.

szik tompán a hangja : perdu, ez is elveszett. Még egyszer átkutatja zsebeit és im, egyikben még talál valamit. Habozik. De végre győz benne a szenvedély és a drága ereklye, a megboldogult édes apa gyémántköves gyűrűje bevándorol a bankba.

És mintha valami csoda történt volna, e pillanattól kezdve Bordossy Ferencz nyer. Eszeveszetten, örülten jár neki a kártya. Mikor pedig a reggeli szürkület belopódzik a kávéházba, Bordossy az utolsó csomó bankót gyüri zsebre.

Most aztán szól a zene. A pezsgős palaczkok is durrognak. Duhaj, vig nótákat huzat a szerencsés játékos s míg a zene vigan szól, ők mulatnak gondtalanul.

Otthon pedig egy bánatos nő ül és virraszt. Könnyeitől már nem lát és néha-néha ijedten rezzen fel álmodozásaiból. De most kocsai áll meg a ház előtt és rekedt nevetés hallszik fel az utcáról. A pajtások bucsuznak.

A szegény anya megtörli könnyes szemeit. Nyilik az ajtó és belép a dorbézolástól mámorosan a bánatos anya rossz fia, Bordossy Ferencz. És durván kiált az édes anyjára :

— Mama, maga megint engem lesett. Persze, már ezt a kis szórakozásomat is el akarná rabolni tőlem. Az volna jó, ha egész este a maga szent meséit hallgatnám. Ha megint leskelődik utánam, haza sem jövök többet, hanem szállodában fogok aludni.

A szegény anya eddig nem

szól semmit, hisz ez mindennapi dolog, hiába itt minden szó. Csak könyeit törülgeti bánatos arczáról.

És reggel már korán, mikor a rossz fiu még alszik, elmegy hazulról. Siet a templomba sirni, imádkozni az eltévedt fiúért.

Találkozik pedig a két asszony a Fájdalmas Szüz oltáránál és mindkettő bánatos. Az egyiknek arczáról az Isten akaratában való megnyugvás tükrödzik le, a másikeről a kétségbeesés.

Mindkettő a fiáért imádkozik. Az egyik a megholtat, a másik az élőt siratja.

Vajjon melyiknek nagyobb a bánata? . . .

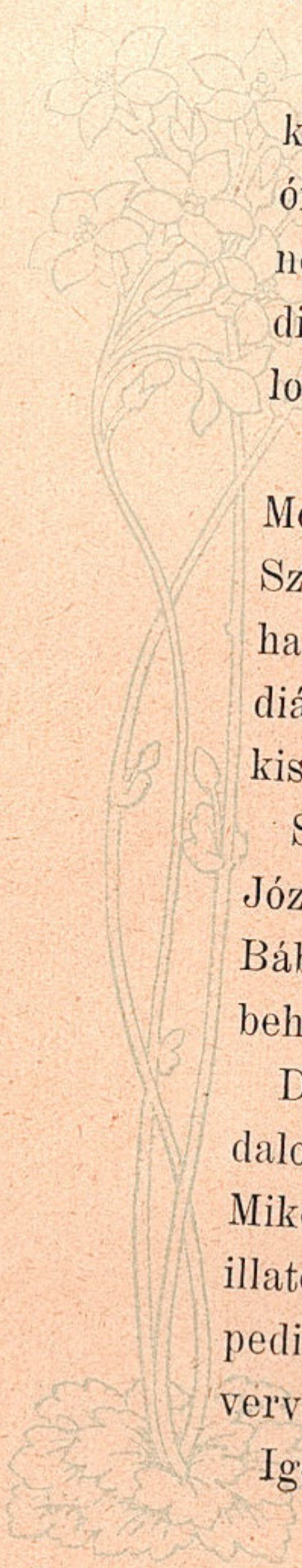
Álmok.

3*

Délután volt. Kint a folyosón vigan folyik a munka. Bábi, az énekes Bábi teregeti a ruhákat. Azonközben dalol. Mert Bábi mindig dalol, tralala . . . tralala . . . Azt mondja, ő jobban dalol, mint a színésznő, ki a Népkerti színházban játszik. Igaz. Bábi tegnap színházban volt. A falu rosszát adták. Oh én Istenem, milyen szép volt. A fényes színpad. Csillogó ruhák. Minden. S most, a mint Bábi teregeti a ruhákat, elképzeli magát a szép ruhában s vigan dalol: tralala . . . tralala . . .

— Bábi, Bábi, kiált az ablakból Törökné, az özvegy tanárné, mi-

kor adja be a kávé? Már négy óra. A fiúk mindjárt itthon lesznek. Oh én Istenem, maga mindig csak nevet, mindig csak dalol.

Igy Törökné, a kosztadóné. Mert Törökné diákokat tartott. Szegény volt. Férje a mult télen halt el s abból élt, a mit egy-két diák tartása hozott. No meg a kis nyugdíj.

Sebesen mentünk a szobánkba, Józsi és én, Törökné kosztosai. Babi, a dalos Babi már ekkor behozta a kávé.

De eh! Miért beszélek én a dalos Bábiról? Miért Töröknéről? Mikor tavasz van és a hársfák illatoznak. Itt a füzesek alatt pedig álmodhatom álmaimat, heverve a puha réten.

Igen, lent a füzesek alatt. Oh

én Istenem, ez is megtörtént?
Vagy tán álmodtam a pázsitos
füvön?

Sebesen jártam könyvemmel a
kezemben. Tanultam . . . Akkor
volt. Igen. Gimnázista voltam,
telve reménynyel és szívvvel. De
mit tehettem róla. Olyan ábrán-
dos fiú lehettem, a ki házasodni
akar.

De előbb elmondok egyet-mást
a Kárászékról, a kik laktak a gát
mellett fehérre meszelt, torná-
czos házban.

Kárász bácsi jó ember volt.
Okos is. Többször mondta:

— Öcsém, ha meg nem háza-
sodom, ma püspök vagyok. Igen.
Mert pap akartam lenni s most
püspök vagyok. No nem igaz-e?
Hehehe. Püspök. Vigyázz öcsém
a szivedre.

Igy a jó Kárász bácsi, a ki nem vigyázott a szivére s oda adta a püspöksüveget egy pár szép szemért. De szerették is egymást. Kárász bácsi és Kárász néni.

Béla, a fekete Béla velem járt. És Klári? Oh Istenem, már hosszú ruhát kapott.

És én, ha elmentem a füzesek alatt, olyan fájdalmas szúrást éreztem a szivemben.

Mert tavasz volt. Nyilott a kis ibolya s mi diákok nagy zajjal vertük föl a természetet.

És itt a füzesek alatt oly szép minden.

Itt álmodoztam a zöld fűvön heverve.

Estefelé volt. Az „intelligencia“ sétált a gáton. Én még mindig álmodoztam ott a puha, szépfűvű réten.

Két diák cigarettát sodort amott a hid mellett. Büszkén fúj-
ják a füstöt. A kis bakfisok re-
megve nézik a két hőst.

— Jaj, ha most valamelyik ta-
nár jönne, sugja a Nemesék
Margitkája Kállay Irénkének.

Ők rémülve vizsgálják a járó-
kelőket, a két diák pedig nyu-
godtan füstöl.

Most nyílik a kertajtó. Ott jön ő.
Klári. Szivem sebesebben ver.
Becsapom a könyvet.

Oda menjek, ne menjek ?

De jön Béla, a fekete Béla.

— Szervusz ! Szervusz ! kiált
felém messziről.

— Tudod már a fizikát ?

Igy Béla, a ki nem szerette a
fizikát s megfogadta, hogy soha
kezébe nem veszi, ha egyszer
kikerül az iskolából.

— Jó napot. Maga is itt van? szól Klári, a szép Klári . . . És boldogan sétálunk a gáton. Szótlanul. Mert ha a szív telve van, nem lehet sokat beszélni. És most eszembe jut Kárász bácsi püspöksüvege, Kárász néni csillogó szeme, a mely miatt Kárász bácsi otthon ül a fehérre meszelt tornáczos házban . . .

Jöjjön már, az Istenért. De oda maradt a tanulásban. Majd megbetegszik, ha annyira töri magát.

Igy fogad már a folyosón Törökné, a mi második mamánk.

— Igen . . . Igen . . . A megbodogult is. Az is éppen ilyen volt, mint maga. Nem evett. Aztán meg mindig a könyvet bujta. Szegény még a betegségében is a könyvekkel vesződött. Pedig

mondtam neki sokszor . . . A többit könyei mondják el.

Ma különben jó kedvem volt. Boldogságomból rész jutott Józsinak is és Török mama is csöndesen dudolt, a mint a kötőtű gyorsan forgott ujjai között.

Aztán éjjel. Püspöksüvegről, Klárikáról, fehérre meszelt tornáczos házról álmodtam.

De most jön a tragédia. Mig a Bábi, a dalos Bábi vigan dalol a folyosón: tralala . . . tralala . . . addig Török mama imádkozik két kosztos fiáért, a kik érettségit tesznek ott fönt az emeletes gimnáziumban. Tralala . . . tralala . . . hangzik a Bábi, a dalos Bábi hangja s mi rohanunk haza. Már nem diákok többé. Urak! Hallja, Bábi? Urak! Tralala . . . tralala . . . Urak!

És jött a válás. Arról akarok beszélni. Én sokat sirtam. Bucsuzni mentem a fehérre meszelt, tornáczos házba. Ah! Klári a hosszú ruhában. És én még nem tudtam . . .

Avagy ne legyen az ember büszke, mikor Török mama így szól: Fiam, édes fiam, jöjjön ide. Itt az ujság. Bent van a neve. Jaj, fiam, a megboldogult is. Éppen így történt. Emlékszem.

És és olvasom a „Harangszó“ hirei között, hogy én, az álmodó gyerek vagyok „a gimnáziumunk büszkesége“. Olvasom a lapot és lehajtom a fejemet az asztalra. Sirok keservesen . . .

— Miért sir, édes fiam? Igaz. A megboldogult is így tett akkor ott a lugasban. És fölém hajolva nézi Török mama, a mint köny-

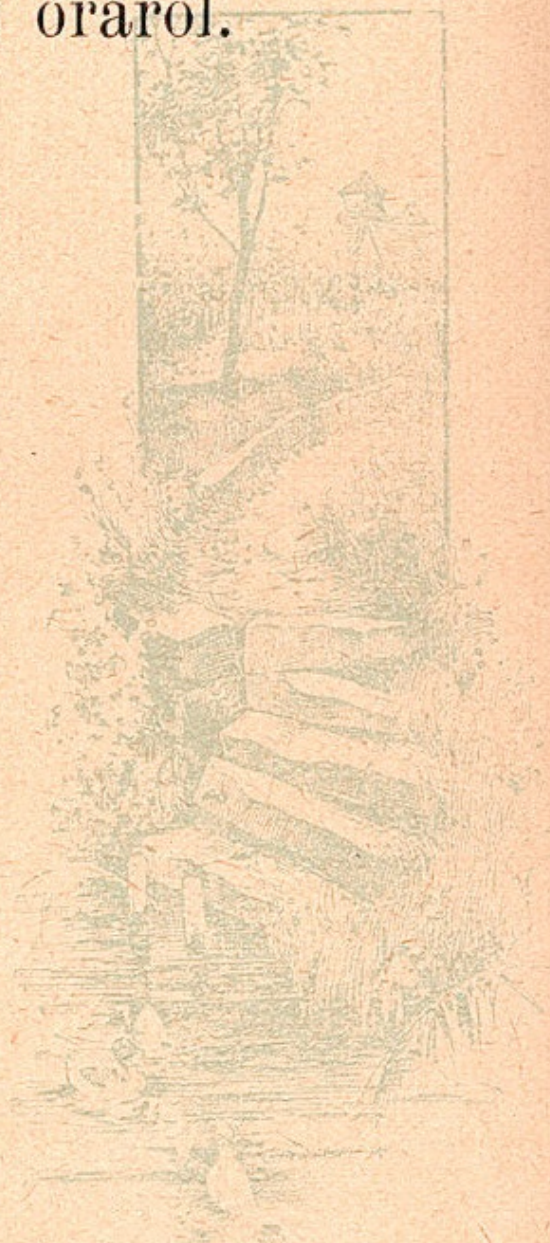
nyeimmel áztatom a másik hirt. A Klárika eljegyzését Benőssy József törvényszéki jegyzővel. És most kitör belőlem a keserűség, az elfojtott fájdalom . . .

De eh! Isten veletek! Diák-álmaim! Fehérre meszelt tornáczos ház . . . Ragyogó szemek . . . Klári . . . Török mama . . . Bábi, dalos Bábi . . . Isten veletek! . . .

Mese a kakukos óráról.

Most pedig esni kezd az eső,
kip . . . kip . . . veri az abla-
kokat. És ott a kapu előtt nagy
a sár. Az ákáczfák is vizesek.
Bennt pedig a szobában Berczi
bácsi duruzsol és így szól:

— Az idén nincs tavasz. Megint
esik.

És Mari néni is megjön amugy
vizesen, átázva. Azonközben az
idő változatosságát szidja.

De most kopogás hallszik az
ajtón, vendégek érkeznek. Hervás
tanító úr a kis Jolánkával. Amott
laknak a sárga házban. A sar-
kon. Hervás úr már husz éve
készíti elő a gyermekeket a ma-

gasabb tanulmányokra. Itt telepedtek meg Berczi bácsiék mellett. A felesége azóta elhalt és a kis Jolánka árván maradt.

Most tizenöt éves. Fehér az arcza és szöszke a haja. Tamásy Imre Murilló angyaljához hasonlítja. És mikor elmegy az ablakuk előtt, jelentősegteljesen köhint.

De im, hogy megeredt az eső, ők is átalmentek Berczi bácsiékhoz a szomszédba. Olyan unalmas hallgatni az eső kopogását, kip . . . kip . . .

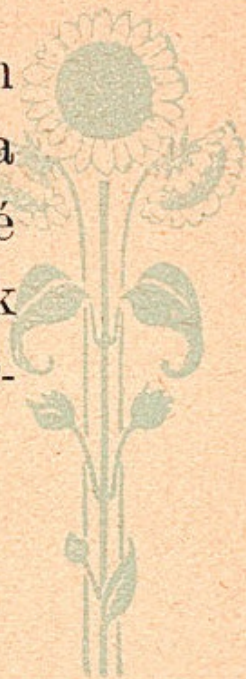
És szól a nagy kakukos óra, kakuk . . . kakuk. Mari néni meg meséli tovább, hogy akkor . . . akkor, mikor még szép tavasz volt, a fákon szólott a kis madár és jó virágillat töltötte meg a levegőt s akkor . . . akkor még nem volt ráncz az ő orcáján és

tavasza volt belül is. A kis rózsabimbó nyílt és az ő szíve is megtelt sejtelmekkel.

Mert im, katonák jöttek a kis városkába és fölverték a csendet nagy lármájukkal. Este pedig (és itt jelentősegteljesen pillantott Jolánkára) zene volt. Szép és andalító. Miközben a karmester emelé botját a magasba, ők sétáltak ketten a Véghék Lujzájával.

De im, egy kis kadét jön velük szembe. És megáll. Nézi őket, majd mosolyog. Mert katonának szabad ilyet tenni.

És másnap Mariska ablakában egy szép kis csokor volt. Csupa rózsa. Tavaszi kis virág. És délfelé a kadét úr is ott sétált az ablak alatt és köhintett kettőt . . . három . . .

Egy hét múlva mulatság volt a katonák tiszteletére. És miközben a karmester ismét emelé botját a magasba, a zene szólott és a kis kadét szerelmes szókat suttogott Mariska fülébe. És jött a válás is. Mari néni itt szemeit törülgeti, mert a fess kis kadét búcsú csókot nyomott Mariska kezére és igézte, hogy eljön egyszer. Nemsokára. És akkor itt marad örökre.

De most szól ismét a kakukos óra és Berczi bácsi, Mari néni férje is fölveti szemeit az ujságból és szól:

— Hja, hja, nem lesz többé tavasz. A mi elmúlt, vissza nem tér soha.

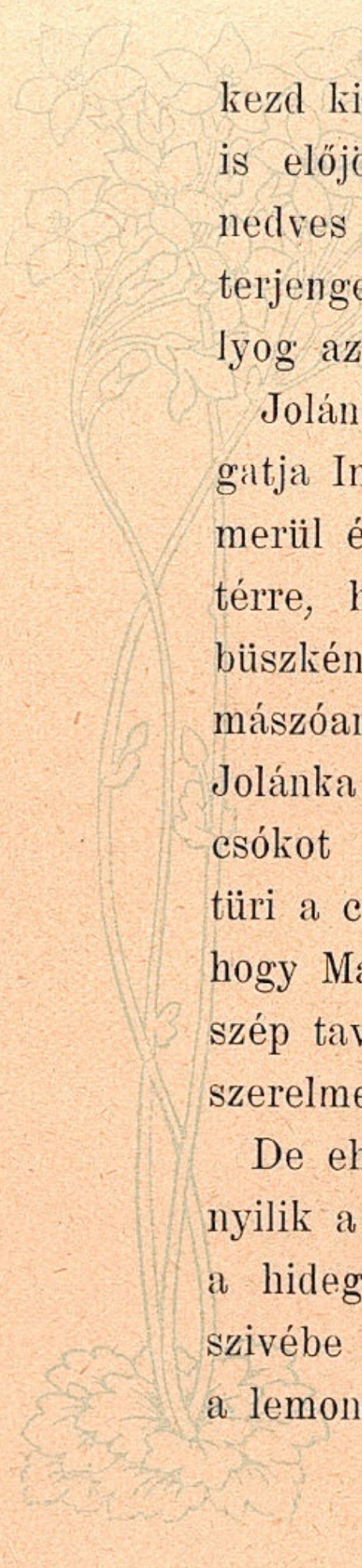
Ugy, ugy, vissza nem tér, csak kísért, mint az éji szellem.

De mert 10-et kakukolt az óra,

Hervás ur kiveri pipáját és reszeli torkát. Jolánka megszedelőzködik. És mennek csöndben a szomoru vizes utcán a kis özvegyi házba.

És másnap még mindig tart a rossz idő. Sáros, vizes az utca, senki sem járkál, csak a fáradt hivatalnokok térnek haza a lélekölő munka után. Ám Jolánka még mindig az ablaknál ül. És vár valakit. Talán a fess kis kadétot, a ki egyszer egy tavaszi este a hüs fák alatt, a mint a zene szólott andalítón, szépen, a Mari néni fülébe susogott szerelmes, bohó szavakat.

De ah! kopogás hallszik az ablak alatt. És jön Tamásy Imre. Jelentőségteljesen köhint és köszön. Jolánka pedig kinyitja az ablakot és elveszi Imrétől a megázott vizes kis csokrot. De most

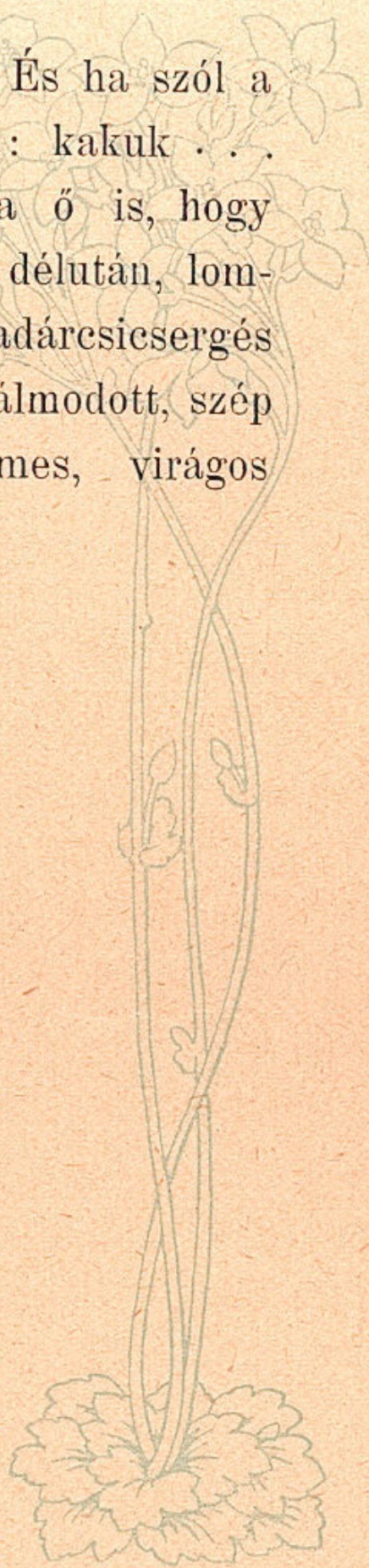

kezd kisütni a nap. A madárcák is előjönnek és csicseregnek a nedves fákon. Virágillat is kezd terjengeni a levegőben. És mosolyog az azurkék ég.

Jolánka meg égő arczczal hallgatja Imre suttogó szavait. Elmerül és odaképzeli magát a főtérrre, hol a kis kadét jár nagy büszkén és a zene szól fülbe-mászóan, szépen. Imre megfogja Jolánka kis kezét és egy forró csókot nyom rá. Jolánka megtüri a csókokat és nem gondolja, hogy Mari néni is egyszer, egy szép tavaszi este hitt a kis kadét szerelmes szavainak . . .

De eh. Tavasz van és ilyenkor nyílik a szív. Mire eljön az ősz, a hideg, borongós ősz, Jolánka szívébe is belopózik a csalódás, a lemondás. De mégis. Egy em-

lékkel több lesz. És ha szól a nagy kakukos óra: kakuk . . . kakuk, elmondhatja ő is, hogy egykor, egy tavaszi délután, lombos fák alatt, madárcsicsérgés közt boldog álmot álmodott, szép ábrándot szőtt himes, virágos fonálból.

Gyárfás úr, a patyikus.

Valami csendes melancholia vesz rajtam erőt, a hogy itt a kis szobámban dolgozgatok. Távol mindenkitől, a kit szeretek. Egy sáros faluba, önző emberek közé vetett a sors.

Kis szobámba huzódva, hallgatom a szél süvöltését és hallom, hogy sóhajtoznak ablakom előtt a sugár fák, a mint meg-meg rázza őket az őszi szél. A kísérteties csenben belenézek a lámpa fényébe. És elgondolom a multat, a jelent és a jövőt . . .

De im, népesedik kicsiny szobám. Előjönnek az én vendégeim. Itt is mosolyog egy barátságos arcz felém, amott meg integet

egy régi ismerős És szívemben melegséget kezdek érezni. Beszélgetünk a multról.

Szól az egyik, egy vásott diák, a ki mindennap be volt zárva, mert nem tanulta meg a leczkét. A pad alatt pedig papirgombóczot gyurt és ha a tanár úr félrenézett, megdobta Ráskay Gyurit a papir-gombócczal. No meg a tavaszi napsugár, a régi jó barát is előjön. És én futok a mezőn, az illatos erdőben térdig a fűben, a fiúk meg utánam . . .

Most meg itt van a kis testvérem. Barna a haja. Fehér a kis keze és mellém ül tanulni. Majd meg buvócskát játszunk. Suttog az akácfa szép történeteket, a kis madár dalol hozzá édes danát. És jön a Mari néni. Már messziről kiált:

Hogy vagytok, gyerekek? Hol van a bácsi? . . . Azonközben pedig hallszik a pör a konyhából, mert Terka néni, az öreg Teréz kisasszony szidja a cselédeket.

A gát pedig zöldül. Fű borítja. A folyócskán meg mi, diákok nagy zajjal csolnakázunk, miközben ruhánk csupa víz lesz.

Igy . . . Így . . . Csak jöjjetek. Látogassátok meg elhagyott barátotokat, a ki egyszer veletek osztotta meg örömét, bánatát. Jöjjetek régi képek. Te hűs forrás csobogj, locsogj, hisz itt sirtam el először csalódásomat.

Igy hát nem volnék mindig elhagyatva. Mert vannak barátaim, a kik eljönnek esténként és mint a villik tánczolnak, ugrálnak körülöttem. A bohók. És régi históriá-

kat elevenitenek fel. Régi, régi dolgokat, mohlepte, szüette emlékeket ujítanak fel. Tehát társalgunk és néha nagyon jól. Éjfél is elmúlik és az én barátaim nem akarnak távozni, pedig az illem is azt mondja, hogy már jó volna jó éjt kívánni. Aztán meg olyan kedvesek. Ilyen esték alatt, ilyen látogatások alatt születnek ezek a rossz történetek, a mikkel én Önöket untatom.

De ma is „jour“ van nálam. És jönnek, mennek. Beszélnek, danáznak. Pedig ma más dolgom volna. De biz itt dolgozni nem lehet, mert egészen lefoglalnak maguknak az én vendégeim. De meg ma egy régi, elfeledt vendégem látogatott meg, Gyárfás úr, a patyikus.

Ő a zöld zsalus házban lakik

és kiáll a patika ajtaja elé füttyö-
része. Vár valakit. Mert a patika
nálunk kaszinó. Alighogy elüti a
12-öt, harangoznak és nemsokára
jönnek a vendégek. Sürgés, for-
gás, nevetés hallszik a patiká-
ban és a kis patyikus Gyárfás
úr mosolyogva törülgeti a pohár-
kákat. No de ez kis városban
igy szokás. És a mint fogyaszt-
ják a „mixtum compositum“-ot,
összehordják a város pletykáit.

A kis patyikus meg örül és
vigan kiáltja: István... István,
hozza be az édeset. István lévén
a laborans, a ki szorgalmasan
szolgálja ki az urakat.

De im, hogy fél egyet ütött az
óra, ők szedelőzködnek, hogy
majd este hatkor újabb hírekkel
megterhelve térjenek be Aesculap
műhelyébe.

És délután a nagy karosszékben szundikál Gyárfás, a patyikus. Miközben a legyek züm-mögve repdesnek az ablak felé, züm . . . züm. Ő pihen. Ám most halkan kopognak és belép Boros néni, a patika délutáni vendége. Olyan tönkrement asszonyság Boros néni. Férje kishivatalnok volt és a mikor hirtelen elhalt, nem maradt a szegény Boros néninek semmije, csak egy kis leánykája, a szép kis Ilonka.

A szegény özvegy Boros nénit aztán a jó emberek könyörületből tartották. Mert hogy elkövetkezett a tél, szegényt összetörte a sok bánat és beteg lett. Súlyos beteg. És mikor felkelt, megnyomorodott, megsántult. Szegény Boros néni pedig olyan jó asszony volt és Ilonka, a kis göndörhaju

Ilonka is sokat sírt. Mert a szoba hideg volt és néha még kenyér sem volt a szomoru kis házban.

Majd később a jó emberek vették pártfogásukba őket. Hol itt, hol ott kaptak ebédet, vacsorát és egy kis ruhát. Így aztán a kis göndörhaju Ilonka az iskolába is eljárhatott.

De a jószívü Gyárfás, a patyikus adott nekik legtöbbet. Ő nőtelen volt és a szive megesett a szegény Boros nénin. Különösen szerette a kis Ilonkát, a kinek a ruháit is ő vette. És Boros néni is napos vendég lett a patikában. De csak délután. Mert estefelé jöttek a vendégek és leültek a patika lépcsőire, az arra menőket megszólták.

Tehát Boros néni, a délutáni vendég megérkezett. Gyárfás úr,

a patyikus vigan ugrott fel a nagy karosszékből, miközben kiáltotta: mi jót hoz, Boros néni, édes Boros néni?!

De Boros néni sír és átnyujtja Gyárfás urnak a receptet. Igen. Mert Ilonka, a kis göndörfürtü Ilonka beteg nagyon. Meghütötte magát. Láza és fejfájása van. A doktor úr is ott volt már és azt mondta, hogy nagy baj lehet még belőle.

Gyárfás ur elkomolyodik és a mint a receptet csinálja, szomoruan ketyeg az óra feje fölött, kety . . . kety. És minden olyan szomorú. A legyek is mintha szomorubban zümmögnének, de kiváltképen szomorú Boros néni.

És a hogy este lett, a láz is szünni kezd. Boros néni pedig hálálkodva akarja megcsókolni a

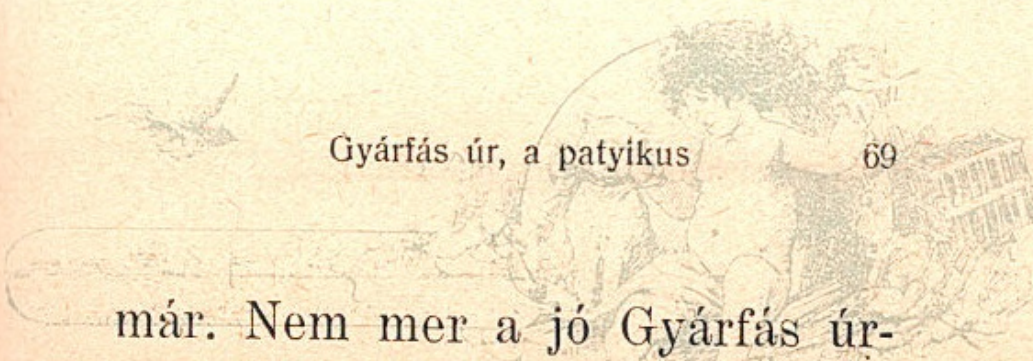
jó Gyárfás úr kezét, a mint az belép az ő szegényes szobájába, a hol a kis göndörfürtü Ilonka pihegve szunnyadozik, mint egy beteg galambocska. Még süteményt is hozott neki és orvosságot. Olyat, a mitől holnap már tánczolni fog a kis Ilonka, hahaha, tánczolni. Ugy-e, Boros néni, tánczolni . . . Így a jó patyikus és Boros néni könnyein keresztül ismétli: tánczolni . . . tánczolni . . .

És múlik az idő. Egyszer nyílik a kis ibolya, kelepel a gólya és vigan folyik a diskurzus a patika előtti lépcsőkön. Majd jön a sápadt ősz. Hideg és csipős lesz a szél. Esik az eső és gummi-köpönyegben üldögélnek a napi vendégek a patika kis asztala körül. Ám nemsokára ezüstfehér lesz minden odakint. Szánkók

surrannak el a patika előtt és a mint a szolgabíró nagyot fujva csapja be a patika ajtaját, István, a szorgalmas laborans nagy seprűvel igyekszik a szolgabíró úr csizmájáról lesepreni a havat.

Már Boros néni is csak ritkán látogat délutánonként a patikába. És ha el is jön, nagyokat köhög és panaszkodik, hogy belül ugy szoritja valami. Hja, édes tekintetes uram, érzem már, hogy jön a kaszás.

— De ugyan, Boros néni, hová gondol? Nem olyan hamar hagyjuk magunkat lekaszáltatni, ugy-e István? — És István is erősíti, hogy bizony ő nem hagyja magát. A kis Ilonka pedig már félénken néz a patyikus úrra. Hisz ő már nagy lány, 17 éves elmúlt és hosszú ruhát is kapott

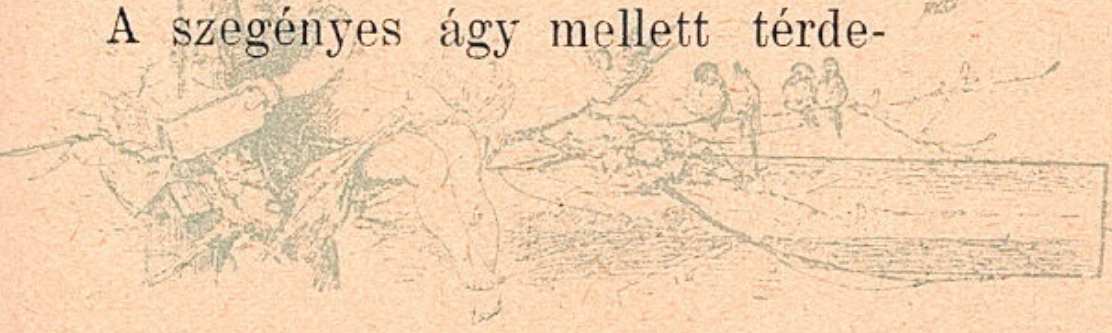
már. Nem mer a jó Gyárfás úrhoz közeledni oly vidáman, mint egyszer . . . mikor még kis báával játszott és a patyikus bácsi a térdére ültette.

Megváltozott az idő is. Zordon, kemény hideg következett. Egy délután István nagy lármával rohan be Gyárfás úr szobájába és már az ajtónál kiáltoz:

— Az Istenért, tekintetes úr, szaladjon. A szegény Boros néni kéreti, meghal, vagy talán már meg is halt.

Igy az István, miközben a kis patyikus becsapva az ajtót, sietve tűnik el a szomszédos utczában.

Bent a kis szobában sárga arczczal fekszik a szegény Boros néni. Az ócska butorokra kísérteties fényt vet a lámpa világa. A szegényes ágy mellett térde-

pel a göndörfürtü kis Ilonka. Szemeikönnyekkel telvék. És sírva csókolja Boros néni aszott kezeit. Gyárfás úr szintén sír. Mert Boros néni már nem tud szólni, csak a kis Ilonkára mutat, mintha kérdezné: hát ezzel a szegény árvával mi lesz? . . . És Gyárfás úr megérti. Biztatóan néz Boros nénire, miközben megfogja a kis Ilonka kezét. Boros néni is mosolyog, mert a haldoklók a jövőbe látnak. És e mosollyal költözik el a lelke.

A temetés után meg a kis Ilonka haza menve, sírva nyit az elhagyott szobába. Leül egy székre és arcát kezébe temeti. Sír keservesen.

De nyilik az ajtó és belép Gyárfás úr, a patyikus. Szomorú ő is, de van egész megjelenésén

valami ünnepies. És a mint a kis Ilonka Gyárfás urat meglátja, elpirul erősen, majd még hevesebben kezd sírni. A patyikus meg oda megy egészen hozzá. Megfogja kezét és szól:

— Maga egyedül itt nem maradhat. Igen, itt ugy nem maradhat, hanem ha akarja (és itt Gyárfás úr köhint egyet), én nyujtok magának otthont.

Igy szól a jó patyikus. Ilonka felveti szomoru szemeit és Gyárfás úr most melegen megszorítja a kezét. Aztán forog vele a világ és szeretetteljesen, mint egy apa gyermekét, vonja magához a kis Ilont és letörli könnyeit.

Két hét múlva egész csendben meg volt az esküvő. A kis Ilonka Gyárfás úr felesége lett. És Gyárfás úr esténként elmondja fele-

ségének, hogy már réges régen szerette őt és Boros néninek is csak a kis Ilonkáért kedvezett annyira.

A patikában pedig minden a régi. Gyárfás úr még mindig vig. Csakhogy a vendégek elmaradoztak. A „mixtum compositos” üvegek szomoruan állnak a stelazsin. De lárma, az van. A patika előtt vendégek is vannak. Két kis fiucska ugrándozik sikongva fel és le a lépcsőkön. István pedig sepri az utcát és ingerkedik a két kis legénykével, kik nagy zajjal játszadoznak a patika lépcsőjén.

A szegény János története.

Igazat irok. Elmondom a történetét annak a szegény fiúnak, a kit annyiszor láttam házunk előtt. — Sápadt volt. A szemei alatt sötét karikák voltak. Olyan szomorú volt. Jánosnak hívták. Kip . . . Kop . . . lassan lépett. Szegény jó fiú. Azt mondták, sokat tanult. Meg aztán özvegy édesanyját is tartotta, a jó Róza nénit.

— Te János! Te János! — szólt a jó Róza néni a virágos ablakból. Mert estefelé volt s az ákácza édes illata kicsalt mindenkit a szabadba.

— János, édes fiam — kiáltá

a jó Róza néni — vigyázz a tor-
kodra, mert hüvös van. — Így a
jó Róza néni. János pedig lépdelt
ablakunk előtt. Kip . . . Kop . . .
Szegény János.

A tulsó soron kíváncsi szöszke
fej bujik ki a kapuból. János el-
pirul. Megemeli kalapját. A kis
baba hangosan szól:

— Hogy van, János? Miért
nem jön át?

János hebeg valamit. — Az-
tán ismét tova megy. Kip . . .
Kop . . .

— Margit . . . Margit . . . —
mert így hívták a babaarczu
kislányt, ki a kapu alól kinézett
— hogyan szólithatod meg Jánost,
igen, János urat olyan bizalmas-
san. Itt mindenki előtt.

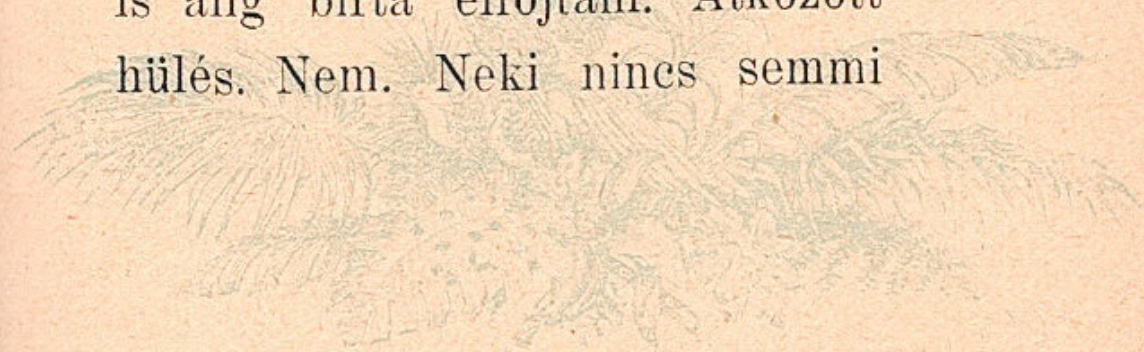
Így szólott Margit nénje, a
Teréz, a ki himzett és minden-

nap eljárt a Weisz boltjába, hogy kenyeret keressen Margitnak. Mert ők árvák voltak. Margit tizenöt éves. Teréz, a csunya Teréz negyven. Sokat dolgozott és hamar megvénült. Pedig ő is szép volt valaha. De nem ment férjhez, mert csalódott.

— Szegény Margit! — Teréz szól érdes hangján. — Ne légy bizalmas, a férfiak mind csalfák. Nem érdemelnek egy jó szót. Én is valamikor . . .

De Margit nem figyel a sokszor elmondott mesére. Ő kísérte szemeivel Jánost, a sápadt Jánost. — János a következő saroknál befordult.

Kip . . . Kop . . . Szegény János nagyon köhögött. Az előbb is alig birta elfojtani. Átkozott hűlés. Nem. Neki nincs semmi

baja. Csak köhög. Meghült. Majd jön a nyár és meggyógyul.

Igen, ő meggyógyul.

Kip . . . Kop . . . veri vissza lépéseit a kövezet. János meggyógyul. Jön a nyár. János meggyógyul.

Hideg tavaszi nap van. Esik az eső. János, a sápadt János fekszik az ágyban. Nem mehet a hivatalba. Köhög. Pedig nincs nagy baja, az orvos is azt mondja. Csak egy kis hülés. Be kell venni az orvosságot, aztán jó lesz minden.

— Miért sir, mama? . . . Hisz nincs baj. Csak egy kis hülés . . .

— De Róza néni, a jó Róza néni csak tovább sir. Imádkozik a Szüz képe előtt és sir. Margit is átjött. Igen. Még a csunya Teréz is. Teréz, a ki csalódott, a ki

nem hisz a férfiaknak. — Mert a férfiak mind hamisak. Ő is szeretett, de eh . . . régi história . . .

A kis Margit ott sűrög-forog az ágy mellett. Jeges borogatást tesz a szegény János fejére és e közben végig simítja kezével János tüzes homlokát.

— Margit . . . Margit . . . mondok valamit. Ha meggyógyulok, boldogok leszünk, olyan boldogok, mint a galambpár. — Így susogott a sápadt János és visszahanyatlott az ágyra. A jó Róza néni még mindig sír. A csunya Teréz szemeit törülgeti, pedig a férfiak mind hamisak.

Nyár van. Nagy a meleg. Margit, a kis baba, megint ott áll a kapuban. Kíváncsian dugja előre nyakát. Valakit vár. Ah! Ő jön. Ő jön, tapsol Margit, a baba-

arczu Margit. Pár percz mulva édesen csevegnek, Margit és Jenő.

Igen. Jenő jogász volt Pesten. És szép fiu volt. Fessen is járt.

Sokat beszél a fővárosról. Ő fővárosinak képzei magát.

A „vidékiekről“ félvállról beszél. Margit, a kis baba, bámulattal hallgatja. — Ő olyan egyszerű, olyan kisvárosias. Nem is tudja, hogyan tud beszélni a fővárosi jogászszal, ki már párbajozott is. Jenő megfogja Margit kezét.

A babaarcz piros lesz. Lesüti szemeit. Jenő megcsókolja a puha kezét. Valamit sug Margit fülébe.

De most kiszól Teréz. Teréz, a ki vén, a ki már csalódott és rikácsoló hangon hívja be Margitot.

Jenő fütyürészve indul, Utközben kétszer is visszakiáltja: Kisztihand! Kisztihand! aranyos Margit kisasszony!

Teréz pedig már az udvarban a férfiak hűtlenségéről beszél. Igen, ő is . . . valamikor csalódott . . .

Eh, unalmas história, hiszen régen volt. Aztán meg minden nap elmondja Teréz, a száraz, csalódott Teréz . . .

Nekem tulajdonképen Jánosról kellett volna írnom. De Jánost, a sápadt Jánost kivitték a temetőbe. Pedig csak egy kis hűlés volt. De az idő, az a rossz idő nem jött el és azóta nem sétál ablakunk előtt János. Nem hallatszik a visszhang: Kip . . . Kop . . . Kip . . . Kop . . .

A hópelyhek.

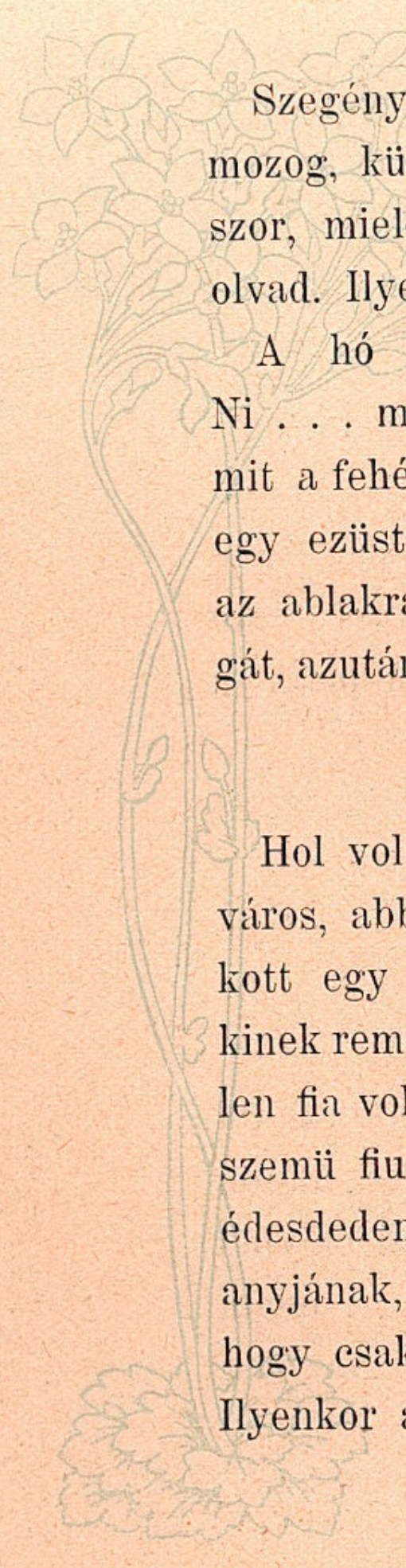

6*

Kalmár Dénes ott állt ablakánál, nézte, nézte a sűrűn hulló hópelyheket, azok pedig játszadozva kergették egymást a levegőben s mint megannyi apró ezüst csillagocskák hullottak a fákra és a földre.

Az utczákról felhallszik a zsivaj, a kocsik dübörgésétől, a sétálók zajos beszédétől, a rikkanások kiabálásától rezegnek a levegő atomjai.

Kalmár pedig, mintha körülötte mi sem történne, csak nézi, merőn bámulja azokat az apró pelyheket . . . olyan szépek . . . olyan fehérek, egy pillanat . . . leesnek a földre és elolvadnak.

Szegény hópehely, sóhajtja,
mozog, küzd a levegőben és sok-
szor, mielőtt célját elérné, el-
olvad. Ilyen az élet is.

A hó sűrűbben kezd esni.
Ni . . . mintha susognának vala-
mit a fehér angyalkák . . . hopp,
egy ezüst csillagocska hirtelen
az ablakra repül, meghajtja ma-
gát, azután rákezd egy mesére . . .

* * *

Hol volt, hol nem volt egy kis
város, abban a kis városban la-
kott egy bús özvegy asszony,
kinek reménye, szemefénye egyet-
len fia volt. A szőke haju, ég-
szemű fiu olyan szépen, olyan
édesdeden tudta mondogatni
anyjának, hogy csak őt szereti,
hogy csak ő érte akar küzdeni.
Ilyenkor a bús özvegy karjaiba

zárta a fiut, csókolgatta hosszan,
egyszer aztán maga sem tudta,
miért, megeredtek könnyei és
sírt . . . sírt . . .

Volt ebben a városkában egy
rét, hol arany ibolyák nyíltak, hol
reggelenként a pepita szírmain
gyémánt cseppek ragyogtak, hol
ezüst szárnyu lepkék csókolták
az ingó liliom kelyhét, hol a
lenge szellőcske olyan szép me-
séket mondogatott a virágoknak
királyfiról, tündérvárról . . .

De mi az ? a lepke felszökik
szerelmesétől, a kis liliom resz-
ketve csukja össze kelyhét, a szel-
lőcske is megijed, tova szalad, a
mesevilág mámorából felébredő
kis ibolya sírni kezd . . .

Egy fiu és egy leányka zavar-
ták meg őket, a mint egy arany-
szárnyu lepke után szaladtak,

olyan szépek, olyan kedvesek. A leányka kipirult arczezal fut. A fiu utána. Kéri, hogy álljon meg, a leány rá sem hallgat, hanem szalad . . . szalad . . . Egyszer aztán megfordul s a mint megpillantja háta mögött a lihegő fiut, megáll, átöleli nyakát és egy czuppanós csókot nyom arczára, aztán összefogják kezeiket és szaladnak tovább . . . tovább . . .

Alkonyodik a nap, biborsugarai glóriával vonják be a két pihenő gyermeket.

Megszólal a templom ezüstszavu harangja, ők szépen elindulnak. A fiu elkiséri játszótársát, aztán haza megy, hol anyja nem győz csodálkozni, miért késett ma oly soká az ő egyetlen fia ? . . .

Az ezüst csillagoeska e pillá-

natban leesik az ablakról, helyét egy halavány pehelyke foglalja el és ő folytatja a mesét . . .

Őszi délután volt, a nap halványan mosolygott le a földre, az egész természet hasonlított egy temetéshez. Sápadt, kisírt arcok, a hervadó virágok és a fák sárga levelei a közönség, kik a halotti menetet kísérik, a száraz ágak között a szél bús melódiát zeng, melynek méla akkordjai a halotti éneket képviselik.

Egymás mellett ülnek egy ifju és egy leány, a leány földre süti szemeit és pirulva hallgatja az ifju beszédét, ki szenvedélyes szavakat suttog neki.

— Emlékszik még mikor gyermekek voltunk s a rét puha pázsitján kezet kézbe tartva szaladgáltunk? emlékszik, mit ígért ak-

kor? . . . Nem felejtette el szavát?

— Dénes, még mindig kételkedik?

— Nem. Csak utolszor akarom megkérdeni, megtartotta-e a szavát? Lássa, én most elmegyek, vonz valami ismeretlen erő a fővárosba, ott akarok küzdeni, szenvedni magáért. Hallotta a mesét a szegény fiuról, ki tündér palotába vitte menyasszonyát. Én is palotába akarom vinni menyasszonyomat. Tudom, sokat kell szenvednem; sokat nélkülözni, de megtanít erre a szerelem. Még egyet. Ha valamelyikünk megszegi szavát, átkozott legyen! . . .

Hiába való volt a halvány arcú leány esdeklése, hiába a bús özvegy zokogása, az ifju ki-

tépte magát az ölelő karokból és elment a kis városból, hol pedig két érte remegő nő imádkozott: „Uram, ne vigy minket a kísértetbe! . . .“

Egy sejpitő hópehely jelenik meg e perczen az ablakon és lelökve halvány kis társát, éles hangon így kezd beszélni.

Hideg téli nap volt, éppen olyan, mint most, testvérkéim sírva kérték apánkat, a Téliapót, hogy ne bocsássa őket utra, de ő kérlelhetetlen vala. Mikor szegény testvéreim elindultak, sírni kezdtem, dideregve bujtam a kályha mellé és onnan néztem, hová mennek az én drága testvérkéim.

Nagy sürgés-förgés volt a földön, az emberek gyorsan jártak-keltek az utczákon, a villanyos lámpák izei kigyultak, ezersze-

resen lövelve fényüket a járókelőkre.

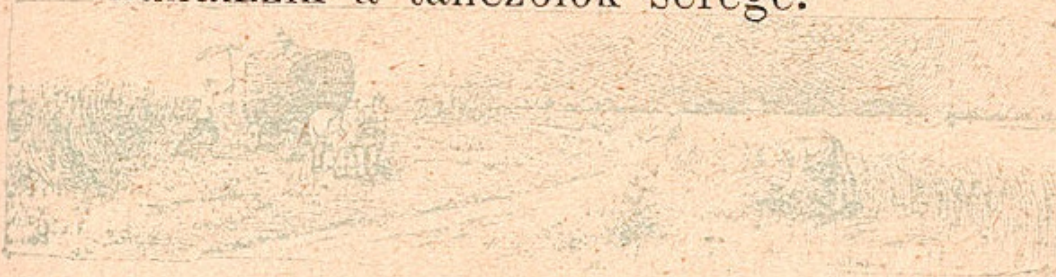
De im, egyik testvérkém egy kalapra szállt. Vajjon kié lehet az a kalap? A tulajdonos éppen felnézett az égre, talán imádkozott, halvány arczu fiu volt, szép szemei alatt sötét karikákat húztak az átvirrasztott éjek, sápadt arczáról a nélkülözés rítt le. Egy szerkesztőség előtt állott, kezében izgatottan szorongatva egy csomó papirt. Egyszer aztán megnyomta a villanyos csengőt és belépett a nagy házba. Érdekelt a szegény ifju, bekandikáltam hát az ablakon. Egy komoly úr ült íróasztalánál s még csak fel sem pillantott az ifju beléptekor. Elvette tőle az iratot, aztán kínos perczek következtek . . . Egyszer csak látom ám, hogy a

szerkesztő úr arcza felderül, felkél székéből, megöleli az ifjut és barátságosan megrázza kezét.

Az ifju örömmámorban uszott, munkatársa lett egy nagynevű lapnak, melynek betűit sok ezren olvasták, különösen, ha ő irt belé. Kedvence lett a közönségnek, ünnepeltje a művészi köröknek, szóval haladt a dicsőség és halhatatlanság hona felé! . . .

Zsupsz, a kis selypitő hópehely hirtelen elolvadt, a mese egy pillanatra fennakadt. De im, hirtelen ott terem egyik kaczer testvérkéje. Negédesen, mosolyogva engedélyt kér a mese folytatására . . .

A bálterem fényárban uszik. A zene édes hangjai fölviillanyozzák az idegeket és a síkos parketten hullámozik a tánczoló serege.

Egy halvány ifju áll az egyik ablakfülkében. Körülötte mintha minden meghalt volna. Semmire sem figyel. Ábrándozik. Lelke előtt különös képek elevenednek fel. A zene bűvös hangja elviszi lelkét egy alföldi városkába. El a szép menyasszonyhoz, a bús édes anyához, kiknek egyszer annyi lelkesedéssel ígérte oda szivét, eszét . . .

Hirtelen elhallgat a zene. A költő felocsudik álmából s a mint felnyitja szemeit, egy lányon akad meg tekintete, a ki unottan ül udvarlói között, kinek márványhideg arczán csak néha néha vonul el egy-egy kimért mosoly.

Vajjon ki lehet ez a szép szobor?

A költő nem tudott ellentállni a kíváncsiságnak. Bemutatta ma-

gát neki. Mennyire megváltozott a szobor. Arczát pir öntötte el. Pajzán mosoly játszadozott ajka körül. Egy óra múlva már sutogtak a mamák, mert folyton egymást keresték az ünnepelt író és Ella. Igen. A Syrén jól játszott. Az áldozat még egy ideig vergődött a hálóban, de végre is megadta magát . . .

Innét aztán rövid a mese. Az álmatlan éjszakák alatt különféle terveket szőtt a költő, de a lelke, az háborgott, a szive remegett. Végre is a nyugtalan lelkiismeretet elnyomta a hiuság és gazdagság utáni vágy. Pedig hányszor megjelent lelke előtt az ébren töltött éjszakák alatt a sápadt menyasszony és a bús özvegy, hányszor vissza akarta vinni a gyűrűt, de végtére is ő lett a legyőzött.

Férj és feleség lettek Kalmár Dénes, a szegény költő és a dúsgazdag Rábaváry Ella . . .

A mese véget ért. A kaczer hópehely eltűnt az ablakról. Az álom szétfoszlott. Hanem a bánat eljött kísérteni. És a sivár élet ott állt a maga ridegségében Kalmár Dénes előtt. Csak rövid ideig tartott a képzelt boldogság. Ez a nő nem tudta az ő finom lelkét megérteni. Nem tudta, hogy a költőnek más a szive, más a lelke, hogy az ő látköre más, nem ebből a prózai világból való, hol érdek érdekekkel küzd, hol a szépet és nemest nem becsülik, hol a hizelgés és rágalom a mozgató erő. Nem tudta ez a nő, hogy a költőnek nagyobb szive van, mint más embernek, hogy mikor süvölt a szél és rázza

az ablakokat, akkor ő könnyeit törülgeti és elgondolja, hogy ott a szomszédban, kis házikóban fázik egy család. Az apa nyomorék. A kis gyermekek sírnak. Éhesek és fáznak . . . És mikor kisüt a nap, nyílik a rózsza, akkor . . . akkor van ő elemében. Akkor érzi a divina vis movenst az ő agyában. És hallja susogni a kis bimbót szeretetről, szabadságról. Ha meg egy szegény rabot lát, kit durva örök kísérnek, sírni tud, mert, de eh . . . nem érzi ezt át mindenki.

Rábaváry Ella csak azért lett Kalmárné, hogy tündököljön, hogy ragyogjon. Nem Kalmár Dénest, hanem a hírnevét szerette. És mintha Isten átka ült volna ezen a szegény emberen, már írni sem tudott. A fényes csillag ho-

mályosodni kezdett, eltakarta egy sötét felhő, a feledés.

„Átkozott legyen, ki megszegi szavát.“

Felnyilik az ajtó. Kalmár Dénes összerezzen. Felesége látogatja meg.

— Uram, ez mégis borzasztó. Ön, mióta férjem, egy betűt sem ír. Az emberek már nevünket is elfeledik. Igen . . . igen, ez így van. Kezdem hinni magam is, hogy az író csak addig ér valamit, míg szegény, ha vagyonhoz jut, tétlenségre adja magát.

De asszonyom . . . Különben legyen. Irni fogok. Megírom az én tragoediámat.

A selyem ruhás nő eltávozott. Kalmár pedig lehajtotta fejét asztalára és zokogott keservesen . . .

Az alföldi városkában egy halavány lány ül imakönyve mellett. Szép szemeiből patak-ként ömlik a könny. Ajkai elhalóan susogják :

— Uram, én megbocsátok neki. Legyen boldog. Az átok ne fogjon rajta ! . . .

II.

Szomoru téli idő. A zuzmarás, fagyos fákon megszűnt a verebek csiripelése. A suhogó szél megrázza az árva fák leveleit és annak a fekete alaknak, a ki ott áll a fa alatt, szemébe szórja a havat. A hó sűrűbben kezd esni, a nyulánk barna férfi könnyező szemekkel néz fel a palota első emeletének kivilágított ablakaira. A zene lágyan olvadó hangja lehallatszik hozzá és sírni kezd, mint az, a ki mindenét elvesztette.

A gyors kerekű hintók nemsokára ezután tovagördülve vi-

szik vendégeiket a kivilágított palotából. Még egy-két kocsi távoli zörgése hallszik, aztán csend lesz. Csend, mint a temetőben.

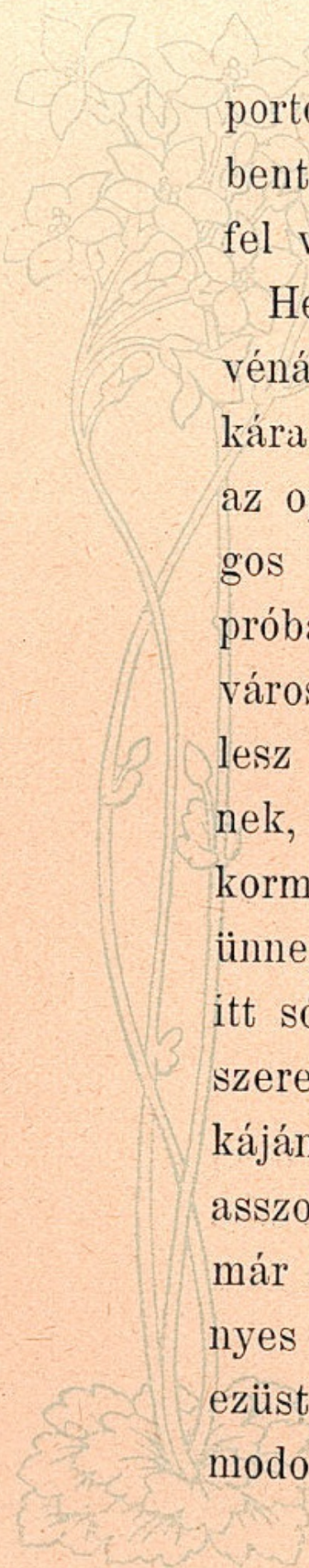
Kalmár Dénes pedig, mikor már minden nesz elmúlt, oda borul a kapura és hangosan zokogja :

— Oh én Istenem, miért szegtem meg eskümet?!

Fent pedig egy szőke lány leül íróasztalához és elővesz egy fényképet, nézi . . . nézi, egyszer aztán ráborul és sír keservesen, bánatosan.

* * *

Az alföldi kis városban nagy esemény történt. A polgármester már hetek óta izgatottan szaladgál a város egyik sarkától a másikig. Rendezkedik. Lármáz a munkásokkal és míg a nép cso-

portosan nézi a város diszítését, bent a városházán az egész rend fel van fordulva.

Hetek óta beszélnek már a „kávénál“ a mamák, hogy nemso-kára itt lesz a nagy nap, mikor az opera intendánsa, egy valóságos gróf meg fog érkezni és próbát tart, énekpróbát a kisvárosi kisasszonyokkal. Aztán ha lesz alkalmas hangja valamelyiknek, azt felviszi Pestre és a kormány költségén művésznővé, ünnepelt énekesnővé képezi. És itt sóhajt sok mama, miközben szeretettel simogatja meg leánykájának piruló arcát. — A kisasszonykák közül pedig sokan már oda képzelik magukat a fényes szinpadra. Ah, virágeső . . . ezüst koszoru . . . babérról álmodozik az egész város.

A nagyvendéglő törzsasztalánál is állandóan erről folyik a vita és ha Kelemen Berczi bácsi, a higgadt járásbíró le nem csitítja a feleket, már lovagias ügyek is lettek volna.

A szolgabíró ugyanis összekapott a városi főjegyzővel azon, hogy az apátnak, a kihez a grófi intendáns száll, vagy a polgármesternek kell-e előbb az intendánst felköszönteni az asztalnál. A főjegyző azt állította, hogy a polgármesternek kell az első toasztot mondani, mert hisz az intendáns az egész város vendége. Ezzel szemben a szolgabíró azt vitatta, hogy igenis az apáté az első szó, mert az ebéden mindnyájan az apát vendégei lesznek.

Ezen aztán úgy összeveszett

a két illemtanár, hogy ha Berczi bácsi nincs ott, még talán tettlegességgé fajult volna a vita. De Berczi bácsi kibékitette a feleket s kölcsönös bocsánatkérés-sel az ügyet elintézettnek tekintették, ámbár két napig, a mamák és a kisasszonyok halálos rémületére, gulyássá akarta vagdálni a vitéz szolgabíró a szegény főjegyzőt.

Végre is elérkezett a várva várt nap. Izgatott arcok. Élénk sürgés-forgás. Egy pár hamis hang. A grófi intendánsnak ezt követő migrainje, majd a szokásos banket s vége volt a nagy napnak.

Egy pár hét mult el azóta. A „Kőrösvár és Vidéke“ czimű szépirodalmi, társadalmi és gazdasági hetilap még egy búcsu

„Isten hozzádot“ zengett Óda alakjában „a színészet reformátorának“ és ezzel napirendre tért a kis város intelligenciája a nagy esemény felett.

Az intendáns csak egy lányt küldött fel kiképzésre, a ki pedig nem akart menni és ez Pálós Emma volt, Kalmár Dénesnek elhagyott, de esküjét megtartó szép arája.

Szép, messzeecsengő hangja, szerény, de elegáns fellépése megtetszett a grófnak és előre megmondta neki, hogy fényes jövőre, ünnepeltetésre számíthat, ha ajánlatát elfogadja. Sok rábeszélés, kérés és könyörgés után végre engedett és felment az énekiskolába, hogy hangját kiképezze.

Alig hogy kikerült az iskolából,

már is felkapott lett és gyorsan haladt. Mindenki szerette csöndes és szerény modoráért, bámulták mindnyájan gyönyörű játékáért. Egy pár hónap múlva a közönség bálványa lett. Csak ál-név alatt játszott és ezért nem tudta meg Kalmár Dénes, ki az utóbbi időkben sehova nem járt, hogy az ünnepelt énekesnő az ő cserben hagyott egykori arája.

Egy izben mégis felesége kívánságára, ki mindenütt szeretett csillogni, elment a színházba.

És meglátta Pálos Emmát. Megismerte. Azóta naponta eljött. Megvárta az előadás végét és kísérte a távolból haza, hol neki-dülve a kapunak, elsírta bánatát, vezekelt hűtlenségéért. Ma is itt van, mikor a főváros elitje meg-

jelent arra a kis művészi estélyre, melyet barátai körében adott Pálos Emma művésznő.

A hópelyhek sürűbben kezdenek esni. És Kalmár Dénes éppen el akar menni, mikor az ablakot felnyitja valaki és egy fehér ruhás nő kihajol egy pillanatra az ablakból. Kalmár Dénes nem bír magán uralkodni. Belekiált a sötét, néma éjbe a kétségbeesés, a bánat keserű hangján:

— Emma, Emma, miért hagytalak el?! — Aztán oda bukott a havas utra.

Emma cselédeit szólítja, a kikknek parancsot ad, hogy vigyék Dénest egy szállodába és hívjanak azonnal orvost.

Ő már régen tudta a szerencsétlen Kalmár Dénes tragoédiáját. Szive hevesebben vert, ha

látta őt az utcán vagy a színházban. Sajnálta ezt a szegény embert és szerette még mindig, de hiába.

Midőn magára maradt, lerogyott egy pamlagra és sírástól fuldokló hangon sóhajtott:

— Uram, vedd le az átkot róla. Add vissza nyugalját. Te ismered az emberi szívet, bocsáss meg neki! . . .

III.

A havasok közt is megindult a hó. A hegyek fehérek voltak és a sűrűn hulló hópelyhek egészen betakarták az utakat.

Egy magános kolostor áll a hegy ormán. Valamikor rablólovagok vára lehetett s most csendes szerzetesek nyugodalmas lakhelye. Körülötte minden kihalt. És a mint az északi szél keresztül süvölt az erdőn, meg-megrázza a kolostor ablakait. Bent pedig a templomban versenyre kél a szerzetesek bús éneke az orkánnal és száll az ima fel a

magasba. És a mint a szerzetesek csendben visszavonulnak celláikba, a lemondás, de egyszersmind a boldog megelégedés tükrözik le arczaikról.

A hó még jobban kezd esni és zúgva-búgva rázza a fákat a szél. Most felsóhajt a halavány szerzetes, a ki némán nézi a hulló hópelyheket.

Ma tiz éve. Éppen ilyen időben mily nyugtalan, mily háborgó volt a szivem. És most csendes belül minden. Megcsalódtam mindeniben, csak Te benned nem, Uram! Mindenki segített ellopni valamit szivem nyugalmából. Te vissza adtad azt! . . .

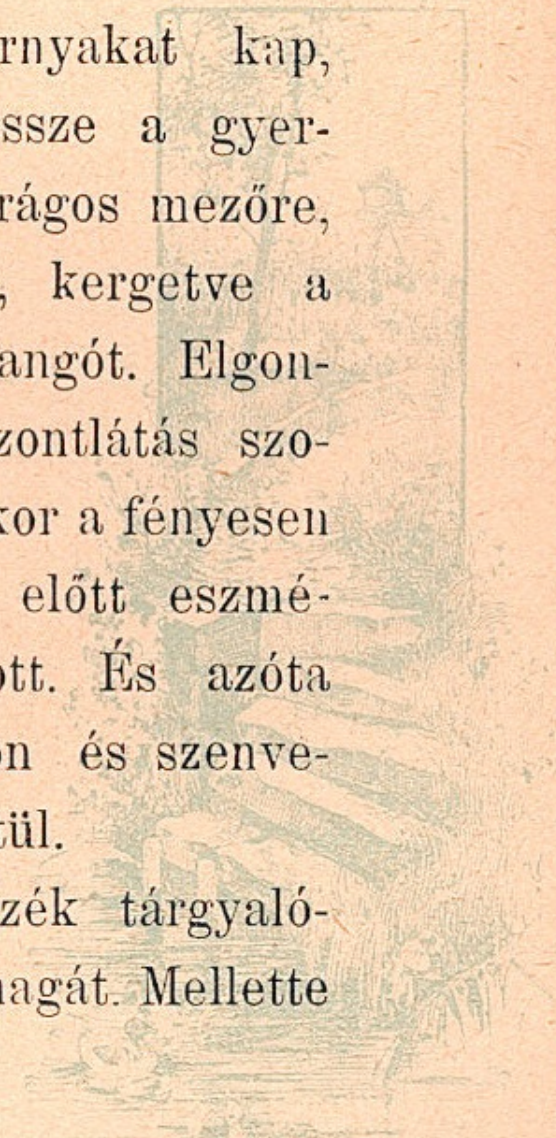
Nézi, nézi a hópelyheket, a mint szállingóznak a fákra, az ablakra és elgondolja, hogy régen, régen háborgó lélekkel, tört szívvvel

fényes palotájának kis szobájában szintén így állt az ablaknál és nézte akkor is a hulló hópelyheket és azok olyan bódító történetet meséltek egy szép mult-ról, egy eltűnt ábrándról és akkor a sziv még nem volt nyugodt, a kétségbeesett lélek nem talált vigaszt sehol.

És lelke sasszárnyakat kap, elrepül messze, messze a gyermekkorba, a vadvirágos mezőre, hol együtt futottak, kergetve a tarka szárnyu pillangót. Elgondolja aztán a viszontlátás szomorú estéjét, a mikor a fényesen kivilágított palota előtt eszméletlenül összerogyott. És azóta is mennyi fájdalomon és szenvedésen ment keresztül.

Majd a törvényszék tárgyalótermében képzeleli magát. Mellette

a hiu, fényüző, szívtelen feleség, a ki cinikusan mondja ott a birák előtt, a nagy publikum előtt neki, hogy nem szerette soha, hogy engesztelhetetlen gyűlölettel viseltetik iránta. És a hirlapok hasábjai, a melyek róla irnak.

Őt szidja valamennyi lap. A ki tönkretette egy szép asszony boldogságát. A ki szétrombolta a családi életet és a ki hiu és nagyravágyó volt és csak pénzért vette el azt a nőt, ki végre is megutálta, megvetette élete megrontóját.

Elment utazni. Háborgó lelkét meg akarta nyugtatni. Talán a messze idegenben feledni tudja a multat. És csak most következett az igazi csapás. Párisban volt éppen, mikor egy levelet hoznak neki. Fekete szegélyü, sza-

gos kis levelet. A mint olvassa, úgy érzi, hogy szive mindjárt megreped a fájdalomtól. A hűtlenül elhagyott ara utolsó szavai ezek, a ki betegen feküdt a kis alföldi városkában. A gyógyulás-hoz nincs remény. Az utolsó óra ütött már és most bucsuzásul azt írja, hogy ő megbocsátott, hogy ő még szereti és nevével megy egy szebb hazába, hol csalódás majd nem fogja érni, hol találkozni fognak ismét...

Az első pillanatban agyon akarta magát löni kétségbeesett fájdalmában, de aztán összehajtogatta a kis levelet és eltette legbelsőbb zsebébe. Könnyei már kiapadtak. Szive, lelke már eltompult egészen. Pár nap múlva aztán olvasta a lapokban Pálos Emma, a hirneves énekesnő, a

közönség bálványának temetését. Oh, hogy ott nem lehetett a temetésen, hogy nem borulhatott a hideg koporsóra.

És ismét tovább ment. Üzte, hajtotta valami messze, maga sem tudta, hová, csak ki az emberek közül, csak minél távolabb a világtól.

Már a nyár is elkövetkezett. Virágos lett ismét a rét és zöldek a fák levelei. Rózsa is nyílt, ibolya is kéklett a réten. És ő ott állott egy nap az Alpesek között egy csendes kolostor előtt. Éppen deket harangoztak, mikor a néma szerzetesek csendben indultak a nagy refektórium felé. Régóta nem érzett, jól eső melegség járta át szivét, mikor a megelégedett arczu, komoly szerzeteseket látta.

Egy hétig maradt a kolostor vendége és ez alatt a hét alatt nem kísértette a mult keserű csalódása. Valahányszor felhallatszott hozzá a szerzetesek bús imája, könnyebben érezte magát és elgondolta, milyen boldogság, meglelégedettség lakozik az Úr e szolgái között.

Egy reggel ellenállhatlan vágy szállotta meg, lelkének titkait a jó Istennek feltárni. Maga sem tudta hogyan, de ott térdelt a prior előtt és megvallotta lelkének kinzó fájdalmát, csalódott szívének minden titkát. Olyan jól esett e valamás lelkének.

És mikor válni akart a kis magányos kolostor csendes lakóitól, valami fájdalmas érzés vett erőt rajta. Érezte, hogy valamikor ilyen fájdalommal hagyta el a

kis alföldi városkát, az édes szülői házat. A kapu helyett a prior ajtaja felé tartott. Hosszu beszélgetés és tanácskozás folyt köztük.

Végre is Kalmár Dénesből, az egykor ünnepest, dicsőített költőből egy csendes, álmodozó, alázatos szerzetes lett...

A szél hevesebben kezdi szórni a havat. A kis hópelyhek egészen beezüstözik a fákat. Süvölt az orkán. És a mint a sápadt szerzetes elgondolja a multat és a jelent, imára kulcsolja kezeit.

Alkonyodik. Az ég is vörös lesz. A kolostor kis harangja pedig szól hivogatóan, biztatóan, mintha mondaná:

— Az élet viharában megtört lelkek csak a jó Istennél találnak nyugodalmat.

A tanítókisasszony sír.

Most meg sírni kezd Hermin. Hermin, a kis tanítónő, a hogy a szél süvölt, meg-megrázzván az ablakokat és Hermin szemeit törülgeti.

Ám most olyan csunya az idő odakint. Nedves és szeles. Az eső verdesi az ablakokat és senkit sem lehet látni az utcán. Ilyenkor kihalt a kis város amugy is néptelen utcája. Hermin is nagyon elhagyottnak érzi magát itt, e csendes fészekben és az eső kisérteties kopogása eszébe juttatja az ő szenvedésteli életét.

Mert ő naponta huzza az igát.

Miközben a gyermekek nagy lármával jönnek az iskolába, ő az asztalnál ül és kézimunkát csinál. Kinek? Maga sem tudja. Csak úgy megszokásból. És e közben hangzik a gyermekek lármája. Ő is közbeszól, kezével az asztalra ütven. És csend lesz. Az óra pedig tizet üt s. a pajkos gyermekek zajongva szaladnak az iskolából és hangos lesz az utca.

Ő pedig siet haza. A kis szobában rend van és tisztaság. Szépen fekszenek a kóták a zongorán és az üvegszekrényben vörös kötésű könyvek vannak. Regények. A melyeket át meg át lapoz Hermin, a szorgalmas tanítónő esténként, de meg délután is, mikor a kis ablak mellett üldögél.

Mert az élet terhes és nehéz.

Naponta a rakoncátlan gyermekekkel vesződni és tanítani őket, hogy ennek a betűnek a neve „r“, ennek meg „k“ és így tovább. És mégis hálával sem adóznak a szülők. Sőt perlekedni is eljönnek az iskolába. A gyermekek meg rosszak és nem szeretnek tanulni.

Csak délután van nyugalom és este. Kiváltképen, ha meggyul a lámpa és Hermin szedi elő a vörös kötésű könyveket. Elmerül bennök. És elképzeli a regény hőseit, a ki leküzdve az akadályokat és kijátszva az intrikákat, végre is magáévá teszi a szegény leányt, a kit szeret és a ki hü.

Néha grófok és herczegek is eljönnek és feszesen, etikettszerűen mozognak. Az öreg Málvin grófné

meg lorgnettet visel és komoly. Ritkán mosolyog. Akkor is ünnepiesen, gúnyosan.

Csak Pál gróf nem olyan, mint a többiek. Ő mindig bánatos és egyszerű. Egyszerű, mint a nyárpolgár, a ki vasárnap délután kirándul a Gellért-hegyre kövér hitvesével és négy gyermekével s a puha fűvön, távol a város zsibongó zajától, jóízűen fogyasztják a magukkal hozott ozsonnát.

Ilyen egyszerű Pál gróf is. Csakhogy ő benne van valami vonzó. Van benne valami fölényes, a mivel elválasztja magát a mindennapi embertől. Ő szomorú mindig, mert belül a szivben egy titkos érzést rejteget. Szerelmes. És egy egyszerű polgárleányt szeret, de a családi elő-

itélet miatt nagy harczot viv a rokonsággal, és kiváltképen a Málvin grófnéval, a ki nagy arisztokrata és inkább meghalni vágyik, minthogy fia egy közön-séges „proletár“ leányt vegyen nőül.

Végre is, mint már ez vöröskötésű regényekben végződni szokott, a Pál gróf győz és magáévá teszi a szegény leányt, a göndörhaju Eszterkét. A sárga Málvin grófné sem hal meg, hanem boldogan játszik kis unokáival.

És Hermin, ha végire ér a regénynek, sóhajt. Sóhajt mélyen. Szivből. Aztán nyugodni tér és éjjel grófokról, szomorú, bánatos grófi vőlegényről álmodik. Reggel azonban vége mindennek. A poros padokban a régi vásott gye-

rekek ülnek és a kórus zengi fáradhatatlanul az ábécét.

Ma meg már a kis szobában sem talál nyugalmat, mert ma fáradt, kimerült nagyon. Meg aztán az eső is esik és ilyenkor nyomott az agyonfáradt lélek hangulata. A vöröskötésű könyvek is szomoruan, fáradtan pihennek. Pál gróf sem békül ki anyjával, az öreg Málvin grófnéval. És minden olyan bánatos, olyan szomorú.

Hull az eső és csurog az ereszből a víz. Az utca meg üres és csend van mindenütt. És Hermin, az elhagyott kis tanítónő olyan szomorú. Sírni kezd keservesen, a mint hallgatja az eső csurgását és a szél süvöltését.

Mert eszébe jut a múlt. A mikor még otthon, barátságos laká-

sukban, édes anyjuk köré gyültek a gyerekek és hallgatták az anyai szókat. Meg akkor a világ is más volt. Az emberek is. A jó édes apa is hazajött már ilyenkor és elmondta, hogy mi történt a hivatalban, hol ő napi egy forint ötven krajczárért dolgozott az alacsony íróasztal mellett. De ám jött a halál. És most mind, apa is, anya is, meg a két testvér is ott nyugszanak a virágos temetőben, honnét visszatérni nem lehet. Csak ő maradt meg. Ide került a kis városkába és most rossz gyerekek tanításából tengeti életét. Keserű kenyér.

Aztán a grófi vőlegény sem jön el, hogy elvigye őt, a szegény tanítónőt, legyőzve a szülői zsarnokság által emelt akadályokat.

És a vöröskötésű regények is
érintetlenül állnak az üvegszek-
rényben. Csak a szél süvölt és
az eső esik sűrű cseppekben...

A Szombath Károly
mamája.

Mi meg idekint üldögélünk és szívjuk magunkba a tavaszi levegőt. És hallgatjuk a kis madárdanáját, no meg a pásztor sipját is. És szép bárányszerű felhők uszkálnak a fejünk fölött.

Mert estefelé van már és a nap is leáldozóban. Terebélyes fa alatt asztalka áll. Mellette székek, a miken mi ülünk és beszélgetünk banális dolgokról.

Pedig hát látja, most én mesét fogok önnek mondani. Nem valami érdekeset. De hát nem az én bajom, ha ilyenkor a virágzó vadrózsával, a szép tavaszi idővel eszembe jutnak a régi

históriák. Meg aztán gyorsan vándorolnak fejünk fölött a felhők és enyhe szél is fú. Pitypángból lánczot fonnak a gyermekek és egymás nyakábaakasztják. Száll . . . száll a kis madár a fákra. Amott meg hallszik egy bús melódia.

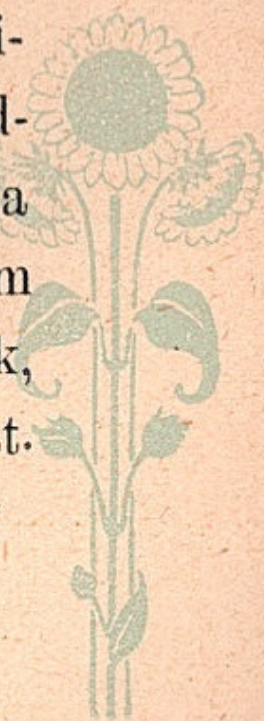
De az én lelkem ilyenkor fogékony. Mint akkor, midőn este felé a Körös alatt sétálgatva, el látogattunk kis anyámmal Szombathékhoz. A „Meleg“ kutya is velünk jött. Nagy volt a szőre és fehérek a fogai. Ugatva kergette a repülő fecskéket, kik lecsaptak a vízre, mi meg csendben haladtunk Szombathék háza felé.

Hanem odabent én nem jól érezém magam. Mert Szombath néni az urát siratta, a kit csak

nem is olyan régen nagy parádéval temettek el. És Szombath néni elmondá történetét az ő férjhezmenetelének. Talán ma éppen századszor. Miközben a „Meleg“ kutya ásítva húzódott az asztal alá, én lábaimmal igyekeztem elérni bozontos fejét.

Tehát Szombath néni bevégezé férjhezmenetelének históriáját. És férjének halálát is előadá. Hüen. És sírt, a midőn a kis Károly fiáról, az apátlan gyerekről tett egy-két szót.

Ő olyan idős vala, mint én. Nyári napokon együtt szoktunk játszani és kavicsokat is hajigáltunk be a vízbe, a mely fodrosan hullámozva hömpölygött a kert alatt. De Károly most nem volt itthon. A rokonok elvitték, hogy feledje az édes apa halálát.

És egy nagy feszület is volt a szobában. Egy nagy fekete kereszt vala ez, a jó Jézus volt rászegezve, a ki érettünk (a gyermekekért is, én értem is, így mondá kis anyám) meghalt. Mi meg szomorúak voltunk mindhárman. Mert Szombathné sírt és mi is. De estére járt már az idő és hűvös szél is kerekedett. Mi meg jó éjt kívánva, mentünk hazafelé. Szótlantul. A „Meleg“ kutya sem vala már vig és én elgondoltam, hogy milyen boldogtalan lehet a szegény Szombathné, de kiváltképpen az én kis barátom, Károlyka és egész éjjel felőle álmodtam. Reggelre kelve pedig a sírástól vizes volt a vánkosom.

Ő mindig szomorú volt. Mert hogy az ősz elkövetkezett, mi is

elhagytuk a mi kis fészkünet.
Sírtunk is egy kicsit az idegen
városban, hová tanulni küldtek
bennünket és bánatosak valánk
mindketten. De én hamar meg-
vigasztalódtam, mert szereztem
pajtásokat, kikkel barangoltunk
a romok közt és szedegettünk
pepita-virágot.

Károlylyal meg mindig ritkáb-
ban találkoztam. Csak az iskola
folyosóján és ő még mindig szo-
moru volt. Néha köhögött és
mondá :

Már leesett a hó és nemsokára
haza megyünk. Milyen jó lesz
otthon. Én kimegyek a temetőbe
és megmutatom apukámnak a
bizonyítványomat, mert megigér-
tem neki, hogy jól fogok tanulni.
És koszorut is vettem már. Szép
papírvirágból. Rózsa is van benne.

Azt is oda viszem a temetőbe és neki adom, az apukámnak

Aztán eljött a karácsony is. Mi otthon voltunk megint és Szombathékhoz is elmentem; kis anyám is eljött és Révész úr, a rendőrkapitány is ott volt és mindig nevetett. Szombath néni pedig már nem viselt gyászruhát többé. Nem is volt bánatos. A fekete feszület is eltűnt a falról és Károly még szomorubb vala és könnyek is voltak szemeiben.

Aztán meg az évek is multak. Mi is nagyocskák lettünk. Szombath néniék háza meg élénkedett, mert három kis testvérkéje lett Károlynak azóta, a hogy Révész úr, a nevetős rendőrkapitány elvette a Szombath nénit. Károlynak meg ha haza jött, rosszul ment a dolga. Mindig szidták,

mivel a kis testvérekéék folyton panaszkodtak rá.

Ő pedig kijárt a temetőbe. Ráborult az édes apja sírjára és zokogott keservesen. Azonközben Szombath néni mulatott, mert hol itt, hol ott rendeztek koncertet meg bált, mint ez már kisvárosban szokás és Szombath, most már Révész néninek nem lehetett sehonnét hiányoznia. Hanem Károlyt, azt örökösen szidták. Pedig jó fiu volt és sokat, nagyon sokat tanult. Csak azért, hogy jó bizonyítványokkal mehessen a temetőbe, hol az édes apuka aludt egy mély sírban és ott elmondhassa: Látod, édes jó apukám, megint elmúlt egy év és én beváltottam szavam. Itt van a jó bizonyítvány, de én várom a te hívó szódat, hisz

megigérted, ha jól tanulok, elviszesz magaddal! . . .

És megint elmúlt egy nyár. Ősz lett. Borongós, hűvös ősz. Mi meg diákok ott álltunk bánatosan, szomorúan egy koporsó mellett. És sírtunk valamennyien. Kiváltképen én, a kinek legkedvesebb barátja, a Szombath Károly feküdt sárgán és mozdulatlanul a leszegezett koporsóban. Bizonyítványai is mellette voltak. Elvitte megmutatni az édes apukának, hogy ő jól tanult, hogy ő örömet szerzett neki. És az édes apuka is beváltotta szavát. Elvitte, elhívta magához az ő kis szomoru fiát . . .

És hatásos jelenetek is történtek a temetésnél. A szegény Károly mamája haját tépte. És félig elájulva ráborult a koporsóra. A

sírtól is erővel kellett eltávolítani
Két hét múlva pedig a temetés
után „az árva gyermekeket fel-
segítő egyesület“ által rendezett
műkedvelő előadáson a „Felhő
Klárít“ játszotta, miközben hami-
san, mosolyogva fogadta a pub-
likum tapsait.

Tartalom.

	Lap
Előszó	5
Történet a Nácziról és Idáról	11
História a telekkönyvvezetőék Irénkéjéről	21
A két asszony	29
Álmok	37
Mese a kakukos óráról	49
Gyárfás úr a patyikus	59
A szegény János története	75
A hópelyhek (Hosszabb elbeszélés)	85
A tanítókisasszony sír	119
A Szombath Károly mamája	129

